

5

Ontwikkelingen rondom het coronavirus

Aan de orde is het **debat** over de ontwikkelingen rondom het coronavirus.

De **voorzitter**:

Aan de orde is het debat over de ontwikkelingen rondom het coronavirus. Ik heet alle Kamerleden van harte welkom. Ook heet ik de minister-president en de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport van harte welkom.

Ik geef nu het woord aan de eerste spreker, de heer Dijkhoff namens de VVD. De spreektijden zijn vijf minuten.

De **voorzitter**:

Ik geef nu het woord aan de heer Dijkhoff namens de VVD als eerste spreker.

De heer **Dijkhoff** (VVD):

Voorzitter. Het begon net een beetje logisch te worden, dachten we. Als we het goed deden en ons aan de maatregelen hielden, dan ging het aantal besmettingen omlaag. En als dat dan lang genoeg omlaagging, dan kreeg je ruimte voor versoepeling. Maar helaas, niks is logisch in deze crisis. Want inmiddels zitten we niet met één, maar twee virussen. De oude variant daalt volgens schema. Dat lukt ons; die krijgen we eronder. Maar het aantal besmettingen met de Britse versie van het virus stijgt, en hard. Dat baart grote zorgen: er komt een derde golf op ons af. Dat zijn zorgen over volle ic's en nog meer doden door corona. Dat zijn zorgen over meer uitstel van andere zorg en nog meer doden door bijvoorbeeld kanker.

Het oude virus had een flinke tik nodig om het onder controle te krijgen. Met de lockdown en zeker de aanvullende avondklok lijkt die tik te zijn uitgedeeld. Maar de nieuwe variant heeft extra tikken nodig. Daarom denk ik dat het nodig zal zijn om de avondklok te verlengen. Dat is pijnlijk, maar als het nodig is, dan steunen we dat ook, als het kabinet dat na het OMT-advies nodig acht.

Voorzitter. Het vaccineren. Ja, we zijn te laat begonnen. Maar ik zag vanochtend in de krant ook dat we die vertragung aan het inlopen zijn. Dat is goed. Dat brengt ons alleen wel, net als al die andere landen, bij het volgende probleem: hebben we straks genoeg vaccins? Daar moet nu alle energie in gaan zitten, wat de VVD betreft. Ook als dat betekent dat we het Russische Spoenik gaan gebruiken. Liever een Russische spuit dan op de ic aan de beademingsbuis, zou ik zeggen, maar uiteraard alleen als het EMA dat positief toetst. En kan het kabinet aangeven hoe we er in de wondere wereld van big pharma, EU-geopolitiek en inkoopstrijd alles aan doen om er goed uit te komen? Zou het zin hebben om, net als vorig jaar bij de beschermingsmiddelen, een speciaal gezant in te zetten op de inkoop en levering van vaccins?

Naast de vraag hoe we zo snel mogelijk zo veel mogelijk vaccins voor nu kunnen krijgen, is er ook de vraag voor ons

wat er op de langere termijn nodig is, want heel veel weten we nog niet. Zijn we straks na die vaccins dan voor altijd beschermd, of moeten we elk jaar een nieuwe prik? Geldt dat alleen voor kwetsbaren? Hoe organiseren we dat dan weer? Wordt ook daar al over nagedacht? En is het kabinet, dat natuurlijk heel druk is met het bestrijden van de pandemie van nu en het vaccineren nu, bereid om iemand te vragen om daar scenario's voor te maken?

Voorzitter. Dan de routekaart. Ik heb al eerder gezegd dat ik niet geloof in de voorspelbaarheid van de crisis en dat ik de roep om een routekaart en vaste formules wel snap, maar dat het uiteindelijk niet zo werkt. Ik zie deze routekaart dan ook als eenrichtingsverkeer. Je kunt zien wat er aan extra maatregelen bij komt als het slechter gaat, maar je kunt niet echt zien hoe je moet versoepelen als het beter gaat. Dat is een kwestie van sturen en besturen en een oordeel op het moment zelf.

Ik zou daarbij, als we straks alweer aan versoepelingen kunnen denken, af willen van het kiezen voor sectoren. Ik wil liever de ruimte, als die er is, verdelen: liever alle sectoren een beetje geven, dan de ene sector helemaal opengooien en de andere helemaal dichthouden. Daar heb je de sectoren zelf bij nodig. Je moet samen kijken op welke manier je iets kunt doen met de minste risico's op besmetting. Ik heb liever én op afspraak beperkt naar een restaurant én op afspraak beperkt meubels uitzoeken, dan de horeca helemaal dicht en de meubelboulevard helemaal open. Ik heb bijvoorbeeld liever dat we straks twee shifts hebben van tien tafeltjes en de eindtijd van 22.00 uur verzetten, dan één shift van vijftien tafels, omdat die eindtijd rigide is. En misschien moeten we ook beter kijken naar het aantal personen per vierkante meter, in plaats van naar algemene maxima. Zo zie ik ook het nu mogelijk maken, wat gebeurd is, van click-and-collect. Is het ideaal? Nee, maar het is beter dan niks. Ik spoor het kabinet dan ook aan om daarop verder te bouwen. Dan moeten ook de fieldlabs doorgaan, niet alleen in het theater, maar ook in de horeca, sport en evenementen, en daar zien we graag versnelling in.

Voorzitter. Ik ben blij dat het garantiefonds voor evenementen er nu is. Ik heb wel vragen over de ingangsdatum van 1 juli. Dat is boekhoudkundig logisch, want het is de start van een nieuw kwartaal. Maar het is misschien niet heel praktisch, want juni is ook best een logische maand om te verwachten dat er versoepelingen kunnen zijn. Daar komt ook nog bij, heel plat, dat in juni het EK voetbal plaatsvindt, met drie, hopelijk vier, wedstrijden van Oranje, waarvan drie in de Arena. Kunnen we dan niet beter daaromheen ook iets organiseren, voordat we straks een probleem krijgen met spontane feesten waar de politie op af moet en waar we geen controle over hebben? Want als je dit verantwoord wilt doen, dan is een groot scherm op een plein niet genoeg. Daar moet je echt meer voor organiseren. Als je dat goed wilt doen, dan brengt dat risico's met zich mee. Kunnen we het garantiefonds dus niet eerder openstellen, bijvoorbeeld per 1 juni, of 1 juni, zoals in kabinetskringen weleens wordt gezegd?

Voorzitter, tot slot. Voor kinderen is het ontzettend belangrijk dat de scholen weer opengaan. Voor de ouders is dat ook fijn. Maar om dat zo te houden, moeten ouders echt thuis blijven werken. Ik hoop ook dat iedereen dat dus ook doet.

Voorzitter. Elk besluit dat we nemen, heeft ook nadelen en brengt ook schade. Het is altijd een afweging. Wat is het

beste tegen het virus en voor onze gezondheid? Wat is het beste voor de economie? Wat is het beste voor de samenleving en onze mentale gemoedstoestand? Een besluit is nooit 100% logisch. Het is wel logisch dat we er eigenlijk klaar mee zijn, maar we moeten nu samen doorzetten en het komt echt goed.

Mevrouw Marijnissen (SP):

Ik denk dat de heer Dijkhoff een terecht pleidooi houdt dat we ervoor moeten zorgen dat er zo snel mogelijk zo veel mogelijk vaccins komen. Ik ben het dan ook erg eens met zijn vraag aan het kabinet wat daar allemaal voor gebeurt. Maar ik zou ook aan de heer Dijkhoff willen vragen of hij ook vindt dat we in kaart zouden moeten brengen of er nog meer bedrijven zijn die vaccins zouden kunnen produceren, om er zo voor te zorgen dat dit daadwerkelijk gaat gebeuren. Hoe kijkt hij daarnaar?

De heer Dijkhoff (VVD):

Dat klinkt als een goed idee. Dat wil ik dus steunen. Ik heb dan wel meteen de gedachte dat we niet al hun capaciteit moeten inzetten voor vaccinatie, omdat ze natuurlijk ook andere medicijnen maken die we nodig hebben. Maar als er bedrijven zijn die bij kunnen dragen aan productie, dan zou je een andere afspraak kunnen maken met de huidige producenten, zodat zij hun investeringen terugverdienen en we de productie kunnen opschalen. Dit dient zeker ook te gebeuren in het kader van de Russische variant. Als het EMA die goedkeurt, dan ... Ja, de Russische variant van het vaccin! De Spoetnik, mooie naam. Ik heb zelf ook de neiging om daar een beetje lacherig over te doen, maar, serieus, als dit gewoon goed spul is waar we ons mee kunnen vaccineren en we het bijvoorbeeld in Europa kunnen gaan fabriceren in samenwerking met hen, dan graag.

Mevrouw Marijnissen (SP):

Nou is er een zogenaamde pool van de Wereldgezondheidsorganisatie, waarin wordt opgeroepen om samen te werken en om alle bestaande kennis te delen. Vindt de heer Dijkhoff ook dat we daar actiever aan mee zouden moeten doen en eventueel ook de farmaceuten die nu vaccins aan het ontwikkelen zijn desnoods moeten dwingen om hun informatie daarin te delen? Zo kunnen we daarna de vervolgstappen zetten, waarbij alles en iedereen die zo'n vaccin kan produceren dat ook daadwerkelijk kan doen.

De heer Dijkhoff (VVD):

Ik snap dat moreel. Ik ben alleen bang dat, als we die route van een juridische strijd inslaan ... Misschien win je hem zelfs, over drie jaar. Juridische processen duren lang door diepe zakken en een lange adem. Daar hebben we geen tijd voor. Ik heb liever dat we de druk opvoeren door iemand aan te wijzen die met hen gaat praten, zo van: "Oké, jullie willen het niet, maar wij willen het wel. Onder welke voorwaarden willen jullie het wel? Is dat redelijk? Kunnen we daar snelle afspraken over maken?" Heel plat gezegd: ik heb liever dat we iets meer betalen, waardoor we binnen een paar maanden de productie kunnen opschalen, dan dat we moreel gelijk krijgen en helemaal zuiver over drie jaar een uitspraak hebben die hen ertoe dwingt.

Mevrouw Szazias (50PLUS):

Ik hoor de heer Dijkhoff nu een paar keer praten over het Russische vaccin. Hij wil dit best implementeren. Maar wil hij dit nog steeds als de Russen zelf niet in staat zijn om hun eigen bevolking in te enten — dat is namelijk zo — omdat ze voor hun eigen bevolking onvoldoende vaccins hebben en zij het uitgeven van het Spoetnikvaccin ook als geopolitiek middel gebruiken?

De heer Dijkhoff (VVD):

Ik zie het als volgt voor me. Er zijn duizenden manieren waaruit blijkt dat we het niet moeten doen en er is misschien maar één route waaruit blijkt dat het verstandig is. Maar als die er is, wil ik die wel nemen. Ik vind dat we namens onze standaarden met het EMA moeten kijken of de data deugen, of we erop vertrouwen en of het bruikbaar is. Als dat zo is en het EMA zegt "het spulletje zelf is hartstikke prima, even los van wie het afkomstig is en van geopolitieke belangen", dan zou ik, net zoals Duitsland nu volgens mij doet, zeggen: laten we kijken of we kunnen samenwerken door het hier te produceren. Volgens mij heb je dan extra productie en doet die niets af aan de productiecapaciteit van Rusland. Anders kom je inderdaad in een moreel dilemma, waarbij ik heel open en in abstracte zin denk: het zou wel heel wrang zijn als wij tegen Rusland zeggen "kom maar" en Rusland vervolgens tegen haar eigen bevolking zegt: jullie moeten maar even wachten, want we sturen ze naar Nederland. Maar als ik naar mijn eigen familie kijk, dan denk ik: ik doe wel even artikel 5 en kom maar op met die virussen. Maar misschien ben ik nu heel apart.

De voorzitter:

Goed. Dank u wel.

De heer Dijkhoff (VVD):

Ik bedoelde: vaccins. Sorry.

De voorzitter:

Ja. Dank u wel, meneer Dijkhoff.

De heer Dijkhoff (VVD):

Zie je, dit is karma.

De voorzitter:

Ja, nou. Dank u wel. Dan geef ik nu het woord aan de heer Wilders namens de PVV.

□

De heer Wilders (PVV):

Voorzitter. Nederland is een land met slimme, creatieve en hardwerkende mensen. Het is een land dat in het verleden menige crisis overwon door de moed van zijn bevolking. Bij zo'n sterk land verwacht je ook een regering waarin slimme mensen zitten die weten wat ze moeten doen en die weten hoe ze problemen moeten aanpakken maar vooral ook moeten oplossen.

Voorzitter. Maar wij hebben een kabinet — met name een minister van VWS — dat al een jaar lang steeds opnieuw steken laat vallen: van mondkapjes tot apps, van het testbeleid tot het bron- en contactonderzoek en van het verpatsen aan criminelen van persoonlijke data van mensen die zich lieten testen tot het vaccinatiebeleid. Alleen Bulgarije, en misschien nog Ethiopië, doet het slechter dan wij als het gaat om het vaccineren. We bungelen onder aan alle lijstjes. Dat is beschamend en Nederland onwaardig. We hebben nog steeds vrieskisten vol met honderdduizenden ongebruikte vaccins. Vanmorgen nog werden senioren weggestuurd op een priklocatie, die van de GGD in Doetinchem, omdat er geen naalden beschikbaar waren.

Voorzitter. Het is met geen pen te beschrijven. We hebben een minister van Volksgezondheid die in blinde paniek sjoemelt met cijfers door de rekenmethode zo aan te passen dat het lijkt alsof er meer mensen zijn gevaccineerd, om daar even later weer op terug te komen nadat de ziekenhuizen hem hard en publiekelijk hebben teruggefloten. Maar degene die het allemaal heeft laten gebeuren, is minister-president Rutte, de man die ook vandaag hier vooral met zijn telefoon zit te spelen.

Voorzitter. Hoe is het in hemelsnaam mogelijk dat een land als Denemarken zes keer meer mensen heeft gevaccineerd dan Nederland en een land als Ierland bijna vijf keer zo veel? Onder premier Rutte zijn we afgezakt naar het niveau van een land als Bulgarije, een land waar de vaccins nog met paard en wagen worden verspreid. Opnieuw roep ik het kabinet op om meer en sneller vrijwillig te vaccineren. Alles wat er aan vaccins binnenkomt, moet binnen een paar dagen worden gebruikt. De collega van de VVD had het net ook al over het volgende. Heeft de premier al met de Russische president Poetin gebeld om een grote lading van het Russische coronavaccin Spoetnik te krijgen? Dat vaccin is met 91,6% effectiviteit veel effectiever dan de vaccins van AstraZeneca en Janssen. Graag een reactie van de premier.

Voorzitter. Ik zeg tegen het kabinet: zet nou meteen in met het vrijwillig vaccineren van de groep mensen die nu vooral op de ic liggen. Dat zijn de kwetsbare mensen van boven de 60 en de chronisch zieken. Dat is wat er nu nodig is. Want hoe eerder zij gevaccineerd zijn, hoe sneller de druk op de ic's zal afnemen en hoe sneller de vrijheidsbeperkende maatregelen voor heel Nederland kunnen worden ingetrokken.

Voorzitter. Het is goed dat de basisscholen weer opengaan. Ik wil wel van het kabinet weten wat de gevolgen zijn van het Lansingerlandonderzoek waaruit zou blijken dat kinderen een grotere rol spelen bij de verspreiding van de Britse variant. Graag een reactie.

Voorzitter. De horeca blijft helaas nog langer gedwongen gesloten. Ik vrees dat ze dat niet meer lang volhouden. Vandaar opnieuw mijn oproep: compenseer ze dan op z'n minst voor de volle 100%, want anders gaan heel veel ondernemers kapot. En waarom weigert dit kabinet consequent de wens van een Kamermeerderheid uit te voeren om het salaris van zorgmedewerkers structureel fors te verhogen? Zowel de motie-Wilders als de motie-Marijnissen/Asscher die daarom vroegen, zijn door het kabinet met 1.000 goedkope smoezen genegeerd. Dat is schandelijk, zeker als we zien dat ditzelfde kabinet wel wil dat de commissarissen van staatsbedrijven hogere beloningen krijgen,

maar zorgmedewerkers niet. Dat is de prioriteit van een failliet kabinet zonder geweten.

Voorzitter. We moeten stoppen met die eeuwige zorgvrekkingheid van de VVD. We moeten van zorg weer een topprioriteit maken. We moeten meer investeren, meer in het zorgpersoneel, meer in hun salaris, maar ook in meer ziekenhuizen, meer ic-capaciteit en meer spoedeisendehulp-posten. Kortom, gewoon meer zorg, veel meer zorg, is wat Nederland nu nodig heeft. Want het is toch onacceptabel dat er volgens het Integraal Kankercentrum Nederland nu 4.000 mensen met kanker rondlopen in Nederland die dat nog niet weten, omdat ze wegens de afschaling van de zorg niet naar het ziekenhuis zijn gegaan? Het mag toch nooit meer gebeuren dat behandelingen van mensen met hartklachten en nierfalen worden uitgesteld, dat chemokuren en niertransplantaties worden uitgesteld, omdat we te weinig hebben geïnvesteerd in de zorg? Zelfs vandaag nog is 42% van de ziekenhuizen niet in staat om die planbare reguliere zorg te verlenen. Dat is een grove schande. Dat zijn mensen die, zoals we in de krant kunnen lezen, nu met pijn thuiszitten en die niet meer kunnen bewegen. Er is niemand die naar ze kijkt. En het kabinet zegt in de brief: dan moet u maar contact opnemen met uw verzekeraar. Zo willen we de zorg in Nederland toch niet geregeld hebben? Mensen die thuiszitten met pijn en naar de verzekeraar worden gestuurd. Het is een grove schande. Meer zorg. Dat is wat Nederland nodig heeft. Geen zorgvrekkingheid, maar meer investeren in de zorg.

Dank u wel.

De voorzitter:

Dank u wel, meneer Wilders. Dan geef ik nu het woord aan de heer Pieter Heerma namens het CDA.

□

De heer Pieter Heerma (CDA):

Voorzitter. Ik denk dat we dinsdag allemaal met een dubbel gevoel naar de persconferentie hebben gekeken. De minister-president en de minister stonden daar volgens mij ook zelf met een dubbel gevoel, want we gaan versoepelen, beperkt, maar we twijfelen ook allemaal of het eigenlijk wel kan. Er is een Britse variant die naar inschatting 50% besmettelijker is en het lijkt een kwestie van tijd dat er een derde golf op ons afkomt. En toch vindt mijn fractie, en ik denk de meeste mensen hier in de zaal, dat het openen van basisscholen een goede en belangrijke stap is. Die is belangrijk vanwege het welzijn van kinderen, vanwege oplopende leerachterstanden en vooral ook vanwege de groeiende kloof tussen de kinderen die kunnen meekomen en de kinderen die steeds verder achteropraken, waarvan de vraag is of die achterstanden überhaupt in te lopen zijn.

Er wordt wel weer veel gevraagd van scholen, leraren en schoolbesturen om in een korte tijd vorm te geven. Daar zijn ook verschillende signalen in de zin van "help ons" te horen. Wat gaat het ministerie van OCW de komende periode doen om scholen actief te ondersteunen, bijvoorbeeld als er een besmetting is in de klas? Als er dan geacteerd moet worden, moeten scholen er niet alleen voor staan.

Ik denk dat we als Kamer dat dubbele gevoel in eerdere debatten ook wel gehad hebben. Als we eerlijk zijn, waren we immers vaak enthousiaster bij snellere versoepelingen

— dat geldt ook voor mijn fractie, maar ik denk dat velen dat herkennen — dan wanneer het kabinet met harde maatregelen kwam om het virus te beteugelen. Tegelijkertijd hebben we als volksvertegenwoordigers ook de taak en de plicht om verder te kijken, om niet tegen die schutting aan te kijken maar er ook overheen te kijken. Daarom wil ik hier ook aangeven dat wat mijn fractie betreft het kabinet eind deze week beter kan besluiten om een avondklok te verlengen dan over drie weken de conclusie te trekken dat het eigenlijk achteraf beter was geweest om dat te doen. Dan lopen we namelijk het risico dat we weer in discussies zitten over scholen die toch dicht moeten, over middelbare scholen die omdat we het niet gedaan hebben, niet open kunnen of over de mogelijkheid van click-and-collect die toch weer teruggedraaid zou moeten worden. Dat is een risico dat mijn fractie niet wil lopen als er inderdaad aanwijzingen zijn — we hebben vandaag de cijfers van de heer Van Dissel weer gezien — om het te verlengen, in plaats van ermee te stoppen, en even te kijken wat het effect is van het openen van scholen, maar ook de groei van de Britse variant.

Dan vaccinaties. Door de trage start lopen we wat achter in Europa, maar we hebben de afgelopen dagen ook gezien dat het tekort aan vaccins überhaupt het echte probleem is dat niet alleen hier, maar in heel Europa gaat opdoemen. Elk land gaat meer prikcapaciteit hebben dan vaccins. We hebben ook gezien hoe daar tussen de Europese Commissie, AstraZeneca en Engeland nu allerlei discussies over worden gevoerd en er allerlei lelijkheid over en weer gaat. Maar wat kan er gedaan worden om toch die productie sneller naar voren te halen en toch meer uit Q2 naar Q1 te halen? De heer Dijkhoff verwees daarbij naar de speciaal gezant die is ingezet bij een soortgelijk probleem dit voorjaar rondom een tekort aan testmaterialen. Zou dat hier niet ook kunnen? Mevrouw Marijnissen vroeg toen bij interruptie: zou er niet op andere plekken meer geproduceerd kunnen worden? Ik vind beide vragen terecht, en die spelen ook in mijn fractie. Zou zo'n gezant niet opnieuw kunnen werken en zou de suggestie zoals mevrouw Marijnissen doet niet daarbij meegenomen kunnen worden? Al zijn het er honderdduizenden, honderdduizenden extra vaccins een maand eerder kan in de strijd met de Britse variant echt een verschil maken.

Voorzitter. Ik rond af met twee laatste punten, ten eerste de communicatie. We hebben daar in het vorige debat over gesproken. In de brief staat er nu vrij veel informatie over. Toch was ik daar niet helemaal tevreden over. Het debat dat we twee weken geleden expliciet hadden, ging over wat het kabinet kan doen om meer te communiceren om ook de basale regels meer na te leven. Meer handen wassen, dat is gewoon aan het dalen. Het kabinet schrijft zelf in de brief dat in Lansingerland, op basis van wat nu bekend is, de kans aanwezig is dat het meer bewust zijn en meer compliance eraan bijgedragen heeft dat daar ondanks de Britse variant toch niet een hogere besmetting is dan in de rest van Nederland. Die compliance, dat meer bewust zijn, dus ook voor handen wassen, voor hele basale dingen, werkt dus. Toch zie ik er niks over in de brief. In zijn rapport dat deze week verschenen is, pleit de SER met een Engelse term voor meer gentle reminders. Ik vind dat er te weinig over in de brief staat, ondanks dat er vrij veel over communicatie geschreven wordt. Ik zou toch willen dat de minister-president hier explicieter op ingaat, ook naar aanleiding van zijn toezeggingen in het laatste debat.

Voorzitter. Ik wil afronden met een citaat. Het is een citaat waar ik al eerder op gewezen ben, maar waar ik aan moest denken toen ik dinsdag in de persconferentie de minister-president hoorde zeggen "we maken fouten en er zullen er ook meer komen" en de minister van Volksgezondheid aangaf "het is mensenwerk, dus er blijven fouten komen, maar we herstellen ze en we zijn er open over". Daardoor moest ik denken aan een citaat van Theodore Roosevelt waar ik eerder op werd gewezen: "Het is niet de criticus die telt; die wijst erop wanneer iemand struikelt of zegt wat er allemaal beter had gekund. De eer komt toe aan de man die werkelijk in de arena staat, zijn gezicht besmeurd met stof, zweet en bloed; die zich kranig weert; die fouten maakt en keer op keer tekortschiet, omdat dat nu eenmaal onvermijdelijk is, maar die desondanks toch probeert iets te bereiken met groot enthousiasme en grote toewijding en die zich helemaal geeft voor de goede zaak."

De voorzitter:

Dank u wel, meneer Heerma. O, de heer Wilders heeft een vraag voor u.

De heer Wilders (PVV):

Ik verbaas me er een beetje over — maar goed, iedereen moet kiezen in vijf minuten — dat de collega van het CDA het niet heeft over het grote probleem van de reguliere zorg. Nogmaals, corona is verschrikkelijk en iedereen die dat heeft, moet je goed verzorgen. Maar er zijn zo veel mensen in Nederland, meer dan die corona hebben, die nu met problemen zitten omdat hun operaties worden afgeschaald. Zoals ik net al in mijn inbreng zei, geeft 42% van de ziekenhuizen nog helemaal geen reguliere zorg. Mensen zitten thuis met pijn. Mensen zitten thuis en kunnen zich niet bewegen. Wat is nou het perspectief? Ik heb u daar niet naar horen vragen en in de brief van het kabinet staat het helemaal niet. De minister voor Medische Zorg is er niet. Ik wens haar beterschap vanaf hier. Ik zal die vragen dan ook aan een van de heren hier stellen. Waar is het perspectief voor al die mensen die nu thuiszitten? Hun operatie is uitgesteld, of het nou aan de knie is, aan de rug of nog erger. 4.000 mensen in Nederland weten niet dat ze nu al kanker hebben, omdat ze niet naar het ziekenhuis zijn gegaan. Waar is dat perspectief? Daar moeten we het hier toch over hebben? Die mensen vertegenwoordigen wij toch ook?

De heer Pieter Heerma (CDA):

Volgens mij wordt er in het laatste deel van de brief wel degelijk op ingegaan, ook naar aanleiding van moties die de heer Wilders en ik samen ingediend hebben en ook met collega Marijnissen. Volgens mij wordt er wel degelijk aan dat perspectief gewerkt. Wij hebben hier al vaker vastgesteld dat het zorgstelsel dat we in Nederland kennen wel heel efficiënt is, maar er niet zo heel goed tegen opgewassen is wanneer er een gezondheids crisis optreedt. Wel efficiënt maar niet effectief als er een gezondheids crisis is, is toch niet goed. Daarom hebben we verschillende moties aangenomen, wij samen, om dat naar de toekomst toe te veranderen. Dat is antwoord één.

Antwoord twee is dat, wil je de druk op de reguliere zorg naar beneden krijgen, de andere kant van de zaak is dat wij als Kamer medeverantwoordelijkheid moeten nemen voor het feit dat je stevige maatregelen nodig hebt om dat te

kunnen bereiken. Zeggen dat je een avondklok uitsluit, dat er geen quarantaineplicht mag komen en dat de horeca onmiddellijk open moet, draagt niet bij aan het naar beneden helpen van de druk op de zorg. Als we dat echt belangrijk vinden, moeten we als Kamer eerlijk zijn en medeverantwoordelijkheid nemen voor zware maatregelen die we allemaal vervelend en moeilijk uit te leggen vinden.

De heer Wilders (PVV):

Dit was niet bedoeld om een potje naar elkaar te zwartepieten. Maar als de collega van het CDA dat dan toch wil: ja, als wij met de minister van VWS in januari pas als laatste beginnen met vaccineren en nu ongeveer net zo veel mensen hebben gevaccineerd als het Verenigd Koninkrijk in één dag doet, dan vraag je wel om problemen en dan lost het zich helemaal niet op. Dus het kabinet is als eerste verantwoordelijk voor die ellende. Maar laat ik het positief brengen: we hebben hier verhalen gehad over rijkscommissarissen om het vaccinatiebeleid meer schwing te geven en ik heb dat ook gesteund. Maar wat doen we voor al die mensen die nu, vandaag, thuiszitten — niet over een paar jaar, daar hebben we inderdaad in het verleden samen moties over ingediend — pijn hebben, niet kunnen bewegen en die wellicht kanker of andere ziektes hebben? Nogmaals, mijn mailbox zit vol met mails van mensen die zich daar zorgen over maken. Natuurlijk, iedereen maakt zich zorgen over corona, maar mensen maken zich ook zorgen over hun eigen zorg. Waar is het perspectief? Waarom vraagt u dit kabinet niet wat het eraan doet om de mensen de komende weken en maanden hun zorg te laten krijgen?

De heer Pieter Heerma (CDA):

Om te beginnen geldt voor ons allemaal, dus niet alleen voor ons als parlementariërs, dat we die mensen meer perspectief bieden door ons aan de maatregelen te houden, door ons verstandig te gedragen. Het tweede is dat, wil je de druk op de zorg verlagen, de vervelende waarheid is dat die harde maatregelen nodig zijn, dat die avondklok nodig is, dat de quarantaineplicht, dat de meerderheid van de Kamer tegen is, nodig is en dat we ook niet kunnen zeggen: we gaan de horeca gewoon opengooien. Want dat gaat de druk op de zorg niet verlagen. Als we een eerlijk verhaal hebben naar die mensen toe, dan willen we allemaal dat de druk op de zorg minder wordt, zodat de zorg geleverd kan worden. Een van de lessen van de pandemie is dat in de toekomst iets wat in 20, 30 jaar is ontstaan, niet zomaar kan worden veranderd, maar dat moet wel gebeuren. Sommige partijen waren daar al van overtuigd. We zullen dus ook die harde, moeilijke boodschap als volksvertegenwoordigers hier eerlijk moeten vertellen.

De heer Wilders (PVV):

Weet u, een van de redenen dat dat gebeurt, is omdat partijen als de uwe, de VVD en andere de afgelopen jaren gewoon te veel hebben bekibbeld op de zorg. Daardoor hebben wij geen aparte crisiszorgsituatie, waardoor mensen gewoon niet aan de beurt komen, terwijl ze klachten hebben. Dat heeft niks te maken met de horeca. Schei nou toch uit, daar kan de horeca toch helemaal niks aan doen? Partijen als het CDA, de VVD en andere hebben de afgelopen jaren ziekenhuizen gesloten, ze hebben intensivecare-units teruggebracht, spoedeisendehulpdiensten gesloten, alles waar normale mensen die ziek worden — iedereen wordt

wel eens ziek — voor naar het ziekenhuis gaan. Nu zitten ze thuis met pijn. Daar had u wat aan moeten doen. Maar ik vraag u nogmaals — dat is de laatste keer, voorzitter, dan zal ik de premier daarover later bevragen — wat u ervan vindt dat het kabinet zegt dat die zorg is uitgesteld. Het kabinet weet niet wanneer die zorg weer mogelijk is. De mensen kunnen, als ze wat willen doen, contact opnemen met hun verzekeraar, aldus het kabinet. Dat is toch geen antwoord? Bent u met mij bereid om ervoor te zorgen dat het kabinet op wat voor manier dan ook, desnoods met personeel dat we daarvoor waar het kan extra ter beschikking stellen, de reguliere zorg verzekert voor de mensen die die zorg nu nodig hebben, die thuiszitten met pijn, die operaties moeten ondergaan vanwege kanker, terwijl die operaties niet kunnen worden gedaan? Die mensen moeten, behalve de coronapatiënten, op z'n minst een streepje voor krijgen. Het moet niet alleen maar om corona draaien, maar ook om die mensen die gewoon hun zorg nodig hebben, omdat ze nu misschien wel kanker hebben en minder lang leven, misschien wel sterven, omdat ze die zorg niet krijgen.

De heer Pieter Heerma (CDA):

Volgens mij is het al zo dat erop ingezet wordt om zo veel mogelijk mensen die reguliere zorg écht nodig hebben, omdat het bedreigend is, die zorg wel te geven. Maar het eerlijke verhaal blijft dat dat alleen lukt als we het aantal besmettingen zo beperkt mogelijk kunnen houden, waar moeilijke maatregelen voor nodig zijn. Dan gaat het dus wel degelijk om maatregelen waarover, als hij de kans ertoe heeft gekregen, de heer Wilders zelf moties heeft ingediend om het niet te doen. We zullen als Kamer niet alleen voor de makkelijke boodschap, maar ook voor de moeilijke boodschap moeten staan. Misschien moet de heer Wilders het citaat van Theodore Roosevelt zelf ook nog eens lezen.

De voorzitter:

Dank u wel, meneer Heerma. Dan geef ik nu het woord aan de heer Jetten namens D66.

□

De heer Jetten (D66):

Voorzitter. Vrijdag was ik op werkbezoek bij het Máxima Medisch Centrum in Veldhoven. Daar wordt, net als op andere plekken in de zorg, enorm hard gewerkt. De spoedeisende hulp draait overuren, de speciale covidafdeling ligt vol en op de ic liggen ook patiënten van mijn leeftijd. Het laat zien dat de dreiging van het virus nog altijd reëel is, en sterker nog: we lijken door de varianten af te stevenen op een nieuwe piek in maart. Het is een begrijpelijke reactie om dan alle maatregelen in te willen zetten om de besmettingscijfers omlaag te krijgen. Maar ten koste van wat? Ten koste van de ontwikkeling van kinderen, ten koste van onze mentale gezondheid of ten koste van veel ondernemers? Dat zijn de dilemma's die we hier moeten wegen, want het lijkt soms alsof de harde cijfers van het dashboard deze dilemma's overschaduwen. De impact van de maatregelen op de maatschappij moet explicieter worden meegevoerd. Hoe kan het kabinet dit doen?

Voorzitter. Gelukkig denken veel mensen ook met ons mee, zoals veel lokale initiatieven in steden om jongeren overdag goed te ondersteunen. Ook is er een rapport verschenen van de Jongeren Denktank Coronacrisis, waar de jongeren-

SER en veel andere jongerenorganisaties aan hebben meegewerkt: En nu ... daden! Dit rapport staat vol met aanbevelingen die voor jongeren belangrijk zijn: van onderwijs tot werk en van het vinden van een woning tot de mentale gezondheid. Jongeren vragen ons vooral om de komende tijd soepeler om te gaan met studievertraging, om na te denken over compensatie van collegegelden, creatieve initiatieven meer de ruimte te geven en een speciale jongerentelefoon in te zetten voor jongeren die het even niet meer zien zitten. Dit soort adviezen moeten we ter harte nemen om de druk op de jeugd te verlagen. Graag een reactie van het kabinet op het advies van de Jongeren Denktank Coronacrisis.

Voorzitter. Het sluiten van de basisscholen en de kinderopvang was een duidelijk voorbeeld van de grote impact van corona op kinderen en hun ouders. D66 is ontzettend blij dat het kabinet nu kiest voor de geplande opening op 8 februari. Maar terecht zeggen leerkrachten dan: het moet ook wel veilig zijn. Dus ik vraag aan de minister-president: zijn we er klaar voor? Is het vanaf maandag ook echt veilig? Zijn de snelsten geregeld, ook voor leerkrachten zonder klachten? En krijgt het bron- en contactonderzoek op scholen prioriteit? We weten ook, met de grilligheid van het virus, dat het onderwijs de komende maanden voor een groot deel ook nog digitaal en op afstand zal moeten plaatsvinden. Dus waarom investeert het kabinet niet juist nu in Schooltv en online lessen? Vraag de beste leraren van het land om videolesen te maken, zodat die op alle scholen kunnen worden ingezet.

Voorzitter. Het openen van de basisscholen en het afhalen van bestellingen bij winkels zijn stappen richting een nieuwe blik op het coronabeleid. Door de mutaties en de onzekerheid bij het vaccineren is het een moeilijke maar eerlijke boodschap dat we nog een hele tijd met het virus zullen moeten leven. Hoe doen we dat verstandig? Door te kijken naar wat wel kan, zodat experts ons kunnen adviseren. Als je met maatregel A en B rekening houdt bij het openen van bijvoorbeeld hoger onderwijs, restaurants of theaters zal dat weinig effect hebben op de besmettingen, maar kun je wel iets meer lucht geven aan de samenleving. Dat is verstandige vrijheid. Is er ook op korte termijn al meer mogelijk, zo vraag ik het kabinet. Bijvoorbeeld in de buitenlucht, omdat we weten dat het virus daar minder besmettelijk is. Iets meer ruimte in de buitenlucht zou voor veel mensen deze lockdown een stuk draaglijker maken.

Voorzitter. Tot slot het vaccineren. De snelste weg naar meer vrijheid is vaccineren. Ik snap dat de minister te maken heeft met tegenvallende leveringen, maar er staan ook in deze Kamerbrief weer punten waarvan ik denk: dat hadden we eerder moeten regelen. Het trage vaccineren heeft gevolgen, want elk vaccin telt, zeker voor de kwetsbare groep. Het is daarom goed dat GGD-artsen de komende tijd worden geholpen om echt elke druppel vaccin in te zetten. Maar als het ontlasten van de druk op de ziekenhuiszorg een van de doelen is, hoe kijkt de minister in dat kader naar het pleidooi van ic-artsen om de groep obese mannen, die toch oververtegenwoordigd zijn op de ic's, gericht te vaccineren, zodat de medewerkers in de zorg — zoals al die verpleegkundigen en artsen in het Máxima Medisch Centrum, die mij vrijdag hun dagelijkse werk hebben laten zien — aanzienlijk worden ontlast?

Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter:

Dank u wel, meneer Jetten. De heer Wilders heeft een vraag.

De heer Wilders (PVV):

Wat natuurlijk enorm had geholpen als het gaat om het vrijwillig vaccineren van mensen, en mijn vraag is of collega Jetten dat met mij eens is: als we gewoon veel eerder waren begonnen met niet alleen het vaccineren aan sich maar ook het vaccineren van die mensen die nu op de intensive care liggen. Dat zijn de mensen tussen de 60 en 75, vaak met comorbiditeit, de mensen die er dus nog een ziekte bij hebben. Dat zijn de chronisch zieken. Dus het zou logisch zijn, zeker omdat de maatregelen van het kabinet toch voor een groot deel zijn gekoppeld aan hoe groot de druk op de ic-capaciteit is, als we daarmee waren begonnen. Natuurlijk, ik vind ook dat zorgpersoneel en anderen ook geholpen moeten worden — dat bestrijd ik niet — maar hadden we niet veel eerder ook moeten beginnen met die ouderen, die chronisch zieken die daar liggen? Bent u het niet met mij eens dat dat veel te traag gebeurt? Is dat niet ook een van de manieren om het sneller op te lossen?

De heer Jetten (D66):

Ik ben het met de heer Wilders eens dat we een te trage start hebben gehad. Daar hebben we in het vorige debat uitgebreid bij stilgestaan. We zagen Europa op gang komen, op stoom komen met het vaccineren. Dat bleef in Nederland achter. Ik denk dat we ons de afgelopen weken ook allemaal wel hebben verbaasd over verpleeghuizen waarin een arts mevrouw A en mevrouw B kwam vaccineren en iemand anders een paar dagen later de andere bewoners op de gang. Dat was onlogisch. Gelukkig is daar nu op doorgepakt, zodat we ook simpeler en sneller kunnen vaccineren en we die achterstand op andere Europese landen nu aan het inhalen zijn. Ik stel ook bewust de vraag aan de minister welke groepen je de komende weken prioriteit moet geven. Het staat of valt natuurlijk met hoeveel voorraad je hebt. De Gezondheidsraad is heel duidelijk in het advies: focus op kwetsbare ouderen vanwege de oversterfte in die groep. Maar ik hoor ook wel de roep vanuit de ziekenhuiszorg: naast de oversterfte bij de kwetsbare ouderen hebben wij hier ook vooral te maken met enorme druk op de ic's vanwege bepaalde risicogroepen; zou je daar ook niet meer tempo aan kunnen koppelen?

De heer Wilders (PVV):

Sterker nog, zou je daar nu niet gewoon de prioriteit aan moeten geven? Die moet je natuurlijk ook geven aan de ouderen en de verplegenden en de verzorgenden, allemaal prima, maar zou je je niet ook hierop meer moeten richten? Dat is mijn ene vraag. Misschien kunnen we dat samen voor elkaar krijgen. Ik begrijp dat dat zogenaamde vaccinatieschema — zo heet het geloof ik — nu niet komt, maar dat we dat binnenkort weer krijgen. Kijk, als wij de minister samen met wat collega's kunnen bewegen om daar extra op in te zetten, is dat winst.

Een tweede punt is de vraag welk vaccin daarvoor moet worden gebruikt. Ik geloof dat het kabinet met name Astra-Zeneca inzet voor de ouderen. Laat nou net uit heel veel onderzoeken blijken dat dat niet het meest effectief is voor ouderen — het Duitse RIVM heeft zelfs gezegd dat het juist niet voor ouderen mag worden gebruikt — terwijl de Rolls-

Royce onder de vaccins, behalve Spoetnik, toch Pfizer is. Pfizer zou er heel erg geschikt voor zijn. Zouden wij dus niet aan de minister kunnen vragen om niet alleen die groep sneller te vaccineren, maar ook het meest effectieve vaccin met name voor die ouderen en die chronisch zieken in te zetten? Dan doen we twee keer iets wat gewoon helpt om de getallen op de ic's omlaag te krijgen.

De heer **Jetten** (D66):

Gevoelsmatig zou ik heel graag volmondig ja willen zeggen op die eerste vraag van de heer Wilders, om het ook voor deze groep sneller te doen. Alleen is de crux natuurlijk of Nederland voldoende voorraad heeft om ook daadwerkelijk meer groepen sneller te doen, en dat beeld zie ik nog niet. We moeten dus aan de vraag van de heer Wilders nog één vraag vooraf laten gaan: hoeveel meer voorraad verwachten we in de komende maanden zodat we dat tempo kunnen opschroeven? En dan hoop ik dat de minister met ons dat extra tempo en die extra prioritering erop zou willen zetten.

Dank u wel.

De **voorzitter**:

Dank u wel, meneer ...

De heer **Jetten** (D66):

O ja, dan nog de vraag over welk vaccin. Ik zat vanochtend nog naar een kaartje te kijken waarop te zien was dat heel veel landen in Europa nu hebben aangegeven dat AstraZeneca niet kan worden ingezet voor ouderen boven de 65. In Nederland wachten we volgens mij nog op het laatste advies daarover van de Gezondheidsraad. Dat moeten we dus even aanzien, maar als ook in Nederland de Gezondheidsraad zegt dat AstraZeneca liever niet ingezet moet worden voor 65-plussers, zal de vaccinatiekaart daarop weer voor een deel moeten worden aangepast. En wat betreft het Russische vaccin sluit ik me aan bij het interruptiedebat van daarnet. Als het kan helpen om onze gezondheid te beschermen zeg ik ja, maar dan moet het wel eerst door het Europees Medicijnagentschap worden goedgekeurd.

Dank u wel.

De **voorzitter**:

Dank u wel. Voordat ik de heer Klaver het woord geef, meld ik dat de minister voor Medische Zorg zich heeft afgemeld voor deze week. Zij is helaas ziek — geen corona — maar ze hoopt volgende week weer aan de slag te kunnen. Dat had ik aan het begin moeten zeggen, maar ik was het even vergeten. We wensen haar natuurlijk beterschap.

Dan geef ik nu het woord aan de heer Klaver namens GroenLinks.

De heer **Klaver** (GroenLinks):

Dat zal haar goed doen.

Voorzitter. De briefing vanochtend was weer buitengewoon zorgelijk. Als je goed naar de cijfers kijkt — nou, echt goed

hoef je niet eens te kijken — dan zie je dat we met een beetje pech tot juni vastzitten en dat er alleen maar scenario's zijn die erop lijken dat het escaleert. En dat kan niet. Maar wat ook niet kan, is het idee dat we tot juni het onderwijs dicht zouden houden. Ik ben heel blij met de stap die nu is gezet voor het basisonderwijs, maar we moeten met elkaar ook het gesprek voeren over wat we doen met het voortgezet onderwijs, met het mbo, met het hbo en met de universiteiten.

Want het is superbelangrijk om Nederland en onze meest kwetsbaren, dus de mensen die het waarschijnlijk niet overleven als ze het krijgen, te beschermen tegen het virus. Dat blijft staan. Maar na tien maanden crisis zijn er veel meer kwetsbaren bij gekomen. Ik denk aan al die jongeren die het nu moeilijk hebben. Dan heb ik het niet alleen over jongeren die naar de ggz moeten, voor wie nu geen plaats is, en jongeren die het leven niet meer zien zitten. Dan heb ik het ook over jongeren voor wie het ritme wegvalt en voor wie het niet meer lukt om aan schooltaken toe te komen of te studeren. Die keuzes liggen nu voor. Ik zou willen zeggen dat we er voor de komende weken en maanden alles aan moeten doen om het onderwijs weer open te krijgen, ook als dat betekent dat we vervelende maatregelen die we nu hebben door moeten zetten of als we andere strenge maatregelen moeten nemen om het virus onder controle te houden. Het is niet zo dat we kunnen kiezen voor versoeptelen en voor het helemaal loslaten van het virus. Ik wil echt een oproep doen aan de Kamer: alsjeblieft, we moeten op een verantwoorde wijze verder met het onderwijs. We moeten het kabinet vragen om het OMT samen met het onderwijs in gesprek te laten gaan om te kijken op welke wijze we na de krokusvakantie het voortgezet onderwijs en het vervolgonderwijs zo veel mogelijk kunnen openen. Moet dat dan in een keer? Gaat dat in delen? Wat kunnen we wel doen? Mijn vraag is: alsjeblieft, maak hier vaart mee, want we kunnen jongeren niet tot juni thuis laten zitten.

Kinderen en jongeren hebben we de afgelopen jaren sowieso veel te veel tot een project gemaakt, vind ik. In groep 8 heb je je toets en die is allesbepalend voor het vervolgonderwijs. Met bindende studieadviezen en het verkorten van de studietijden is er sowieso veel meer druk gekomen op jongeren. De berichten die ik krijg van studenten doen me gewoon pijn. Studenten zeggen dat ze echt hun uiterste best doen om hun studie zo veel mogelijk af te maken en dat ze zien wat hun onderwijsinstelling probeert te doen en welke lessen er online gegeven worden, maar ook dat het hen niet lukt. Ik vind het belangrijk om aan al die jonge mensen te laten weten dat het niet hun schuld is dat het even niet gaat. Ik vind dat we als politiek hun de ruimte moeten geven om te kunnen uitlopen. Daarom zou ik het kabinet willen vragen om jongeren die nu studeren de ruimte te geven om een jaar uit te lopen. Ik vraag niet om drie maanden compensatie of om het te monetariseren: je hebt zo veel lessen gemist, dus dat is ongeveer €500. Daar gaat het niet om. Zorg ervoor dat mensen die nu studeren aan mbo, hbo of universiteit als ze uitlopen dat een jaar collegegeldvrij kunnen doen. De waarde daarvan is dat het druk weghaalt bij jongeren. Dan weten ze dat ze niet alle achterstanden die ze nu oplopen gelijk hoeven in te halen. Ik denk dat dat een belangrijke stap is die we kunnen zetten.

Voorzitter, dan het vaccineren. Het zijn interessante debatten, ook tussen de heer Wilders en de heer Jetten, over welke groepen we als eerste gaan doen. Het grote probleem

4 februari 2021

is alleen dat we nu niet genoeg vaccins hebben. Bij alle argumenten die ik hoor voor iedere groep die zich aandient om gevaccineerd te worden, denk ik: dat is een briljant idee; dat gaan we doen. Maar dan ligt ook de consequentie voor dat we nu geen 80-plussers, geen 90-plussers en niet de mensen in de zorg gaan doen. Dat is natuurlijk het hele grote dilemma dat er ligt. Wat ik de waarde vind van dit debat en waar ik hoop dat we toe in staat zijn, is dat we wel open met elkaar dat gesprek voeren. Als het kabinet zou zeggen "oké, we gaan misschien wat minder doen bij de 80-plussers", dan kan ik me de reactie van sommigen hier al voorstellen, namelijk dat de dood van deze mensen de directe verantwoordelijkheid is van dit kabinet en vooral van deze minister. Dit vraagt om een heel volwassen debat over wat prioriteit heeft en wat we wel en niet gaan doen. Ik ben bereid tot dat debat, wil ik zeggen. We hebben voorlopig namelijk niet voldoende vaccins en zullen iedere keer moeten kiezen wie wel en wie niet, en hoe we dat gaan doen.

Daarvoor is wel een super strakke logistieke operatie van belang. Ik heb altijd gezegd dat ik deze minister nooit zal aanvallen op te weinig leveringen, want daar gaat hij niet over. We moeten wachten tot de farmaceuten komen en die vaccins naar Nederland komen. Ik vind wel dat dit kabinet aanspreekbaar is op de hele organisatie: voldoende mensen die inenting kunnen zetten, voldoende prikken die er zijn en nagedacht hebben over scenario's die gaan komen. Daarover heb ik echt grote zorgen. De kritiek op deze minister is groot, ook van mijn kant. Maar de eerlijkheid gebiedt ook te zeggen dat de taak die op het bordje van deze minister ligt zo groot is dat geen een persoon dat zou kunnen doen. Mijn fractie heeft regelmatig voorstellen gedaan voor het benoemen van een regeringscommissaris. Dat is een poging tot het bieden van hulp, om te komen met oplossingen, om niet alleen kritiek te hebben op wat misgaat, maar om ervoor te zorgen dat we dit ondersteunen.

Ik zou tot slot willen zeggen: het vragen van hulp is niet een teken van zwakte, maar een teken van kracht. Ik hoop dat we daar samen toe kunnen besluiten.

De voorzitter:

Dank u wel, meneer Klaver. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Marijnissen namens de SP.

Mevrouw Marijnissen (SP):

Dank u wel, voorzitter. Als je vanochtend de briefing van Van Dissel hebt gehoord en naar de cijfers kijkt, dan zie je dat het er gewoon echt niet best uitziet. Dan staan we aan de vooravond van wat dan "de derde golf" heet. Voor niemand is dat een fijn beeld. Voor iedereen is dat een angstig beeld, maar voor onze zorgverleners misschien nog wel het meest. Want die moeten er straks weer staan. Die stonden er zo'n beetje het hele afgelopen jaar dat we in deze crisis zitten al. Maar ze zullen er dan ook weer opnieuw moeten staan. En ze gaan er staan.

Maar waar ik dan echt met mijn verstand niet bij kan, is dat dit kabinet het in zijn hoofd haalt om een brief naar de Kamer te sturen waarin het schrijft dat het het voorstel dat hier is aangenomen, om de salarissen in de zorg structureel te verhogen, niet gaat uitvoeren. Dat kán niet. Dat zullen

wij ook niet accepteren. Er is hier een meerderheid in de Tweede Kamer die daartoe heeft besloten. Dat was geen kleine meerderheid. Eigenlijk waren het alleen de partij van de minister-president, de VVD, en de partij van de minister van zorg, het CDA, die nog tegen het verhogen van de zorgsalarissen zijn. Voor de rest is de hele Tweede Kamer daarvoor. Het kabinet moet dat gewoon gaan uitvoeren. Ik wil vandaag van het kabinet horen hoe het dat gaat doen.

Het vaccineren is al een paar keer genoemd. Nederland bungelt onder aan de lijstjes in Europa als het gaat om het vaccineren. Dat is niet best. Dat is vooral niet best omdat het vaccineren onze hoop is. Het is onze hoop dat de samenleving weer een beetje open kan. Het is onze hoop dat straks niet alleen de kinderen op de basisschool, maar ook de scholieren van de middelbare school en het mbo weer naar school gaan. Het is de hoop van zo veel ondernemers dat hun zaak straks weer open kan. Het is de hoop van zo veel sportverenigingen dat er straks weer wat mag. Dat het dan uitgerekend met dat vaccineren zo misgaat, inderdaad niet alleen met het binnenhalen, maar ook met het verstrekken van die vaccins, met de logistiek en de uitvoering, is heel kwalijk. De SP wil graag van de minister-president weten hoe hij daarnaar kijkt. Want het gaat in de media, maar ook in deze Kamer, vaak over het functioneren van de minister van zorg. Daar is terecht kritiek op. Maar mijn vraag aan de minister-president is: dat vaccineren is nu toch zo'n beetje het allerbelangrijkste wat we met z'n allen goed moeten regelen? Dus ik mag toch verwachten dat de minister-president zich daar ook mee bemoeit. Ik ben ook heel benieuwd wat de minister-president vindt van hoe het nu gaat.

Voorzitter. We moeten er natuurlijk voor zorgen dat er veel meer vaccins komen, zodat we die discussie die we net hadden over welke groep eerst moet ... Tja, de beste oplossing is natuurlijk zo veel mogelijk vaccins. Het ging er net ook al even over. We willen graag van het kabinet weten wat het bereid is nog te doen op dit punt en wat het nog kan doen, bijvoorbeeld als het gaat over die zogenaamde pool waarin kennis wordt gedeeld, waarin er wordt samengewerkt om zo veel mogelijk vaccins te ontwikkelen en te produceren. Hebben we in beeld welke productielocaties er nog zijn in Nederland of op andere plekken in Europa waar er geproduceerd kan worden? Worden die ingezet? Loopt dat voldoende? Is er nog een mogelijkheid om meer druk te zetten op die farmaceuten dat ze die kennis en die informatie moeten delen? Op die manier kunnen we op meer plekken gaan produceren. Dat kan ons allemaal helpen om zo snel mogelijk uit deze crisis te komen.

Voorzitter. Het onderwijs. Ik denk dat iedereen het voor onze kinderen ontzettend fijn vindt dat de basisscholen weer opengaan, maar we snappen de zorgen van scholen en van leerkrachten ook heel goed. Want het moet natuurlijk wel veilig. Dat is hier ook al vaak gezegd. Het heeft er wat de fractie van de SP betreft de afgelopen tijd te veel op geleken dat het was: of de scholen dicht, of de scholen open. Wat is er de afgelopen tijd precies gedaan om te onderzoeken welke mogelijkheden er zijn om de scholen veilig open te doen? We hebben daar al vaker voorstellen voor gedaan. Wordt er dan gedacht aan halve klassen, of niet? Wordt er gedacht aan schermen en mondkapjes? Kunnen kwetsbare leerkrachten wel vanuit huis online dingen doen en wordt dit anders opgevangen? Hoe kunnen we dat het beste doen?

Voorzitter. In deze crisis wordt heel veel gevraagd van iedereen, van de hele samenleving, maar we zien allemaal denk ik hoe moeilijk onze jeugd, onze kinderen, jonge mensen het op dit moment hebben. We zijn benieuwd wat het kabinet daar nog extra voor kan doen. Dan denken we bijvoorbeeld ook aan de jongerenwerkers. Kunnen we daar extra in investeren, om juist jongeren in de wijk bij de hand te nemen en wat verder te helpen? We denken natuurlijk ook aan de wachtlijsten in de ggz. Die moeten we nu oplossen.

Voorzitter. Dit kabinet zegt vaak: alleen samen krijgen we corona eronder. Onze oproep is dan ook: laten we het dan ook echt samen doen.

De voorzitter:

Dank u wel, mevrouw Marijnissen. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Ploumen namens de Partij van de Arbeid.

Mevrouw Ploumen (PvdA):

Voorzitter. Het leek er even op dat we ons voor volgende week alleen maar op iets konden verheugen: de scholen weer open, de kinderopvang open, weer even een boek gaan afhalen bij de boekwinkel in de buurt. Er werd zelfs gesuggereerd dat het OMT nog maar eens moest adviseren over de avondklok, die net was ingesteld; daar klonk toch een belofte in. Het leek erop dat we eindelijk wat lucht zouden krijgen.

Voorzitter. Dat gevoel is een beetje verdampt, in ieder geval bij mij, en ik denk bij veel mensen. Het heeft plaatsgemaakt voor twijfels. College Heerma sprak daar al over. De adviezen van het OMT stemmen niet gerust. De verspreiding van de Britse variant en de grote besmettelijkheid daarvan baren zorgen. Er zijn best wel veel scholen die hebben gezegd wel heel graag open te willen maar niet te weten hoe, omdat het volgens hen nog niet veilig kan. Ook daalt het aantal mensen dat in het ziekenhuis ligt te langzaam en is de druk op de gewone zorg aanhoudend hoog.

Voorzitter. Dat roept dan toch de vraag op welk risico het kabinet nu neemt met die aangekondigde versoepelingen. Aan de ene kant is de boodschap, nog geen anderhalve week nadat die avondklok was ingesteld, dat er meer zou kunnen, terwijl we tegelijkertijd, ook vanochtend in de technische briefing, horen over een derde golf die onvermijdelijk lijkt, met mogelijk weer een verlengde lockdown, met alle gevolgen voor de economie en onze gezondheid.

Voorzitter. Dat is al erg genoeg, maar dat gezwabber maakt ook dat mensen zich afvragen: waar gaan we nou heen en waar moet ik me nu aan gaan houden? Dat is weer niet goed voor het draagvlak.

Voorzitter. Dan over het vaccineren. We hebben steeds als reden gehoord waarom Nederland zo traag was met vaccineren dat we zo laat begonnen omdat wij het wél zorgvuldig gingen doen. We zijn van een koude kermis thuisgekomen. Kijk naar de datalekken. Kijk naar de chaotische uitvoering van de vaccinaties in verpleeghuizen, waar de ene helft van de mensen wel is gevaccineerd en de andere helft niet. Kijk naar het gegoochel met de cijfers. Gisteravond zag ik dat, in een land als Nederland, mensen van 85 bij een vaccinatielocatie op Schiphol en ook in Den Bosch 40 minuten

moesten wachten, waarvan sommigen buiten in de regen! Dat is toch gewoon echt onacceptabel?

Voorzitter. We zouden ook niet symbolisch beginnen, zei de minister, zoals andere landen deden. Wij zouden het écht gaan doen. Ondertussen bungelen we nog steeds onderaan. Dat ligt echt niet aan de harde werkers van de GGD, die doen wat ze kunnen. We krijgen te weinig vaccins geleverd, maar er liggen er ook heel veel in de diepvries. Ik maak me daar heel druk over, en collega's doen dat ook, omdat de echte, enige, goed werkende exitstrategie vaccineren is. Het maakt een enorm verschil in het leven van iedereen, van oudere mensen die als ze gevaccineerd zijn eindelijk weer eens een beetje onder de mensen kunnen komen, van zorgverleners, die zich veiliger voelen om hun werk te doen, en van ons allemaal, omdat het ons uitzicht geeft op betere tijden.

Voorzitter. Omdat we ons allemaal zo'n zorgen maken, moeten we hier ook deze vragen stellen, ook omdat het past in een patroon. Of het nou gaat om de testcapaciteit, de voorraden persoonlijke beschermingsmiddelen, het bron- en contactonderzoek: elke keer zou het goedkomen en elke keer kwam het niet goed, ging het heel langzaam of was het niet adequaat genoeg.

Voorzitter. We hebben hinder van deze haperende crisisbestrijding. Het heeft grote gevolgen. Het ondermijnt het draagvlak. Het slaat een deuk in ons vertrouwen. Daarom wil ik vandaag van de minister-president horen: wat gaat hij nu concreet doen om dit op orde te krijgen?

Voorzitter. Het is al vaker gezegd, we maken ons allemaal zorgen over hoe het met ons allemaal gaat. Ik maak mij vooral zorgen over jonge mensen. Het is heel goed dat het kabinet bedrijven te hulp schiet. Dat is ook absoluut noodzakelijk. Ik krijg heel veel berichten van kapsters en café-eigenaren die het echt ongelofelijk moeilijk hebben. Terecht dat zij om steun vragen en terecht ook dat het kabinet ondernemers te hulp schiet, maar we moeten ook de eenzaamheid bestrijden en de leerachterstanden proberen in te halen. We horen ook van andere problemen bij jonge mensen. Daarom vraag ik specifiek aan het kabinet om met een deltaplan, een steunpakket voor jonge mensen te komen. Wethouders overal in het land vragen daar ook om. De jongeren hebben het ontzettend zwaar. Wat mij betreft zou in dat pakket in ieder geval moeten zitten een extra college- en studiejaar zonder extra kosten voor alle jonge mensen die dat nodig hebben en ondersteuning bij het vinden van werk en huiswerkbegeleiding. Help ze ook met de psychische gevolgen van deze crisis, want hun leven staat ontzettend op de kop.

Dank u wel.

De voorzitter:

Dank u wel, mevrouw Ploumen. Dan geef ik nu het woord aan de heer Segers namens de ChristenUnie.

De heer Segers (ChristenUnie):

Dank, mevrouw de voorzitter. De situatie is zorgelijk. Verschillende collega's refereerden er al aan. Ik houd ook mijn hart vast voor chronisch zieken die wachten op een vaccin, voor een wijkverpleegkundige die hoopt op weinig uitval

van collega's, van personeel of voor een persoon met ernstige psychische problematiek wiens leven verslechtert. De lockdown wordt verlengd tot 2 maart. Dat begrijp ik. Tegelijkertijd is het goede nieuws dat de scholen opengaan. Ik heb eens naar die weerkaarten zitten kijken en het zou toch buitengewoon ironisch zijn als we volgende week insneeuwen of dat er ijsvrij komt of anderszins de weersomstandigheden zo zijn dat de scholen alsnog problemen zouden hebben. Dus laten we hopen dat ze echt opengaan en dat de kinderen echt weer de vrijheid krijgen.

De minister van VWS refereerde terecht aan drie soorten crises die we eigenlijk hebben. Dat is een gezondheids crisis, maar ook een economische crisis en een mentale crisis. We moeten ze eigenlijk alle drie tegelijk te lijf gaan. Maar daarbij wordt wel de rolverdeling wat diffuser. Het kabinet zegt heel graag te willen dat de scholen weer opengaan. Het OMT kijkt naar de cijfers en zegt: nou, dat is heel kwetsbaar, dat is buitengewoon zorgelijk. En als je alles op een rijtje zet, zou je eigenlijk verwachten dat er een conclusie zou komen in die brief dat het te risicovol is, maar op grond van diverse maatschappelijke afwegingen is er dan toch ruimte voor personeel om te versoepelen of in ieder geval ruimte voor opening van scholen, wat het kabinet dan in dankbaarheid aanvaardt. Oftewel: hier zie je toch wel dat mensen op elkaars stoel gaan zitten. Wat mij betreft moet dat beter. Het OMT moet echt primair kijken naar medische gegevens, medische feiten en virologische werkelijkheden. Het kabinet moet zich breed laten adviseren, ook over de mentale gezondheid en over de economische toestand van het land, en dan vervolgens heel transparant keuzes maken en daar ook rekenschap van geven. Dat is toch de kern van de politiek-bestuurlijke taak van de politiek en heel specifiek van het kabinet.

Het kabinet spreekt over een dwarsdoorsnijdende toets die het doet als nieuwe maatregelen worden genomen. Dat is echt heel goed, maar mijn vraag is dan wel op welke manier die toets op tafel komt te liggen, maatschappelijk maar zeker ook politiek, om daar in brede zin over te spreken. Want dan hebben we het inderdaad over die brede advisering en die brede belangenafweging die we zo nodig hebben. Die hele brede toets, die dwarsdoorsnijdende toets is ook nodig voor de exitstrategie. Echter, als je kijkt naar die exitstrategie ofwel dat afschalen, is er eigenlijk maar voor één strategie gekozen, één route om af te schalen. Daarbij wordt gestuurd op bijvoorbeeld ic-opnames en ziekenhuisopnames. Nou hebben we van de zomer gezien dat het sturen op ic- en ziekenhuisopnames best riskant is. We waren, achteraf gezien, te laat. We zijn pas in oktober echt stevige maatregelen gaan nemen, terwijl we in de zomer al met andere indicatoren in ieder geval de aanwijzing hadden dat het niet goed ging. Oftewel: hebben we niet meer strategieën nodig, hebben we niet meer scenario's nodig? Moeten we niet op meer sturen bij het nadenken over die exit? Zou het niet goed zijn om die scenario's te ontwikkelen en ook die op tafel te leggen? Dan kijk je naar de medische gegevens, maar ook naar het welbevinden en de economische toestand. Dan kun je meerdere scenario's ontwikkelen en komen wij toe tot onze kerntaak: het afwegen van belangen.

Mevrouw de voorzitter. Wat ook nodig is, is een herstelplan c.q. herstelplannen. We hebben inderdaad die drie crises. Dan zouden we moeten kijken naar de gezondheidszorg, naar de mentale gezondheid, naar jongeren — collega Ploumen noemde ze net — naar economie, naar bedrijven,

naar onderwijs. Dan hebben we brede expertise nodig om daar waar we nu nog het hoofd moeten bieden aan de actuele crisis, nu alvast na te denken over herstelplannen. Met de expertise van iedereen die kan meedenken en die daar zinnige dingen over kan zeggen, moeten we plannen maken, zodat we straks langzaam maar zeker het gewone leven weer kunnen oppakken. Ik overweeg op dit punt een motie.

Mevrouw Ploumen (PvdA):

De heer Segers deelt de zorgen die ik heb over hoe het met jongeren gaat. Ik heb ook een paar concrete voorstellen gedaan, bijvoorbeeld: zorg nou dat alle jongeren die op school zitten of studeren, een jaar langer hun studie kunnen doen zonder dat dat extra kosten met zich meebrengt. Zou de heer Segers er ook voor voelen om zo'n concreet voorstel te steunen?

De heer Segers (ChristenUnie):

Dat stond in de brief van de voorzitter van de raad van bestuur van de Christelijke Hogeschool Ede, die ik toevallig las. Het was een brief aan de minister-president, waarin exact dit voorstel staat. We kunnen er nu op ad-hocbasis één steen uit trekken, maar ik wil graag een herstelplan voor jongeren. Jongeren tot 30 jaar geven hun kwaliteit van leven nu een 6,4. Dat is nog nooit zo laag geweest. Daar zit dus enorm veel pijn en druk. Ik zou heel graag een herstelplan willen. Dit zou er een onderdeel van kunnen zijn, maar laten we een bredere afweging maken, ook op dit punt.

Mevrouw Ploumen (PvdA):

Uiteraard moet er een breed pakket komen. Daar vroeg ik ook om. Het moet de onderdelen bevatten die de heer Segers ook aangeeft. Wethouders in het land vragen daar ook nadrukkelijk om. Tegelijkertijd wil ik ook voorkomen dat we in een eindeloos gepalaver verzanden over wat er in dat pakket moet, over het beleggen bij drie ministeries waardoor niemand echt verantwoordelijk is. Ik vind dat we ook heel concrete voorstellen moeten doen. Vandaar mijn vraag aan de heer Segers. Ik herhaal 'm nog een keer en ik heb zijn antwoord gehoord.

De heer Segers (ChristenUnie):

Volgens mij zit er nog iets tussen bij interruptie nu even een extra jaar fiksen en eindeloos gepalaver en een praatcircuit waar we geen van allen op zitten te wachten. Ik wil concrete herstelplannen, concrete plannen voor jongeren, ook voor jongeren die nu in de knel dreigen te komen, voor jongeren die nu een deel van hun studententijd, hun studietijd, een beetje door de vingers zien glippen, die dat buitengewoon pijnlijk vinden, die achterstanden hebben opgelopen en misschien meer schulden hebben gemaakt. Dat zou onderdeel moeten zijn van zo'n herstelplan. Het plan van mevrouw Ploumen zou een van de maatregelen kunnen zijn.

De voorzitter:

Gaat u verder.

De heer **Segers** (ChristenUnie):

Mevrouw de voorzitter. Dan de vaccinatiestrategie. Ik snap dat de minister zich opgejaagd voelt door de Kamer en door de samenleving, maar we moeten geen onverantwoorde risico's nemen. Er zijn nu keuzes gemaakt die best wel scherp zijn, zeker als het gaat om voorraadbeheer en als het gaat om de periode tussen de eerste en de tweede prik. Op twee manieren wordt er scherp aan de wind gezeild. Hoe verantwoord is dat? Dat is echt een open vraag. Welk risico lopen we als het dan even tegenzit? Zou je niet bij een van twee misschien iets minder risico moeten nemen? Ik zeg erbij dat wij strikt genomen gewoon het tempo volgen van de vaccinatiestrategie die in januari in de Kamer lag. Daar hebben we gewoon openlijk over gesproken. Dat zeg ik even tegen onszelf en tegen iedereen die heel snel heel opgewonden is over de stand van zaken.

Mevrouw de voorzitter. Tot slot de zorg. De wijkverpleging vrees code zwart. De gehandicaptenzorg vrees te late inenting. Dat is heel zorgelijk. Ik neem aan dat de minister die zorgen kent, maar op welke manier geeft hij deze mensen ruimte en kan hij hen geruststellen? De wijkverpleging zegt: als die code zwart dreigt, als het zo nijpend wordt, kunnen wij niet alle protocollen volgen; hoeveel ruimte en steun krijgen wij om dan als professionals aan het werk te gaan?

Helemaal tot slot, mevrouw de voorzitter. Als het gaat om de wereldwijde vaccinatiestrategie dank ik het kabinet voor datgene wat de ministers erover schrijven. Ze gaan met initiatiefnemers praten over een hulpactie. Ik hoop op snel resultaat. Ik zou ook willen aanmoedigen om goed te luisteren naar de oproepen om ook de kennis, de patenten, breder te delen, zodat ook in andere delen van de wereld een vaccin kan worden aangemaakt, zodat ook waar mensen zo lang moeten wachten sneller kan worden gevaccineerd dan het nu lijkt.

Ik dank u wel.

De **voorzitter**:

Dank u wel, meneer Segers. De heer Wilders heeft een vraag voor u.

De heer **Wilders** (PVV):

Ja, ik had een vraag aan collega Segers. Collega Segers heeft niet zo heel lang geleden voor mijn motie gestemd. Mede dankzij hem heeft die motie toen een meerderheid gehaald. Daarin wordt gezegd dat vaccinatie niet alleen geen dwang mag hebben, maar ook geen drang. Volgens mij moeten we het advies van de minister over de Gezondheidsraad nog krijgen, maar ik lees al in het nieuws dat onder bepaalde omstandigheden toch om een vaccinatiebewijs mag worden gevraagd. Bent u het met mij eens dat dat voor heel veel groepen eigenlijk helemaal niet kan, en dat als het al kan, dat voor heel veel groepen totaal onnodig is? Vindt u ook dat dit toch een vorm van drang is? De Kamer heeft gezegd: we willen eigenlijk geen dwang en drang. Nogmaals, het standpunt van de minister ken ik nog niet, maar de Gezondheidsraad zegt dat het in bepaalde situaties toch zou moeten kunnen.

De heer **Segers** (ChristenUnie):

Als het een bewijs is zoals mijn kinderen die kregen bij vaccinatie tegen weet ik veel wat voor kinderziekten, dan lijkt mij dat tamelijk onschuldig. Mijn zorgen en de zorgen van de heer Wilders zaten daar waar er drang zou zijn en daar waar er ongelijke behandeling is tussen mensen die zeggen dat ze het te risicovol vinden en die zich niet laten vaccineren en mensen die zich wel laten vaccineren.

Ik vind het allereerst heel erg dom om te spreken over dwang of om daarover te fantaseren, omdat dat contraproductief werkt. Mensen die al zorgen hebben, schrik je alleen maar af. Dat leidt niet tot een hogere vaccinatiegraad. Ik vind dat dus gewoon dom. Ik vind het principieel ook heel problematisch. Anders dan bij testen is dit heel invasief. Dit gaat over je lichaam en je lichamelijke integriteit. Om dan onderscheid te gaan maken tussen de een en de ander vind ik buitengewoon riskant. Vandaar dat ik voor de motie van de heer Wilders heb gestemd. Ik moet het advies even afwachten.

Ik heb destijds per motie ook nog om een ethisch kader gevraagd. In private situaties kan het natuurlijk zo zijn dat een voetbalclub zegt dat je alleen mag binnenkomen als je gevaccineerd bent, om maar wat te noemen. Mag dat? Kan dat? Wat gebeurt er in de private ruimte en wat gebeurt er in de publieke ruimte? Daar waar wij er zeggenschap over hebben, zou ik dat onderscheid niet willen maken en zou ik de beslissing van mensen om al dan niet te worden ingeënt willen respecteren.

De heer **Wilders** (PVV):

Dat zegt de heer Segers terecht. Dat is natuurlijk waar het om gaat. Het gaat niet alleen om het bewijs. Überhaupt is "vaccinatiebewijs" een verschrikkelijk woord. Dat doet me aan de meest erge dingen denken. Het gaat natuurlijk om de consequentie daarvan. Mag jij dadelijk het gebouw van de Tweede Kamer of de Albert Heijn niet in als je niet zo'n bewijs hebt? Als we dat doen, is dat drang. Dan zeg je tegen mensen: als je je niet laat vaccineren, kom je die winkel of dat gebouw niet meer binnen. Nogmaals, ik ben niet ten principale tegen vaccineren. Integendeel, ik denk dat het wel een oplossing kan zijn om uit het probleem te komen. Maar ik heb ook respect voor mensen die ervoor kiezen om dat niet te doen. De consequentie mag niet zijn dat, als je niet gevaccineerd bent, je een winkel of gebouw niet in kan. Als wij dat met elkaar eens zouden zijn, kunnen we proberen om het kabinet daarvan te weerhouden. Dat is nog een keer de vraag aan de heer Segers. U bent nog even lid van de coalitie.

De heer **Segers** (ChristenUnie):

Volgens mij is de coalitie gevallen. Ik kom nu lichtelijk in een identiteitscrisis over wat ik nou precies ben. Ik denk dat wij heel dicht bij elkaar staan. Ik vind dat exact daar onterecht onderscheid wordt gemaakt. De heer Wilders heeft het over winkels, de Tweede Kamer of de publieke ruimte. Nee, daar zou je dat onderscheid nooit mogen maken. Ik kan alleen niet uitsluiten dat er dilemma's komen in de private sector, daar waar de overheid minder zeggenschap heeft en anderen meer. Daarom heb ik om dat ethische kader gevraagd. Ik kan namelijk niet uitsluiten dat we voor dilemma's komen te staan. Als het gaat om de start van de discussie denk ik dat we heel dicht bij elkaar staan.

De voorzitter:

Dank u wel, meneer Segers. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Van Esch namens de Partij voor de Dieren.

Mevrouw Van Esch (PvdD):

Dank u, voorzitter. Ook de Partij voor de Dieren is blij dat het basisonderwijs en de kinderopvang volgende week weer opengaan. Net zoals anderen hebben wij ook zorgen over hoe veilig dat kan. Hoe waarborgen we die veiligheid? Je hoort ook nog steeds dat veel leerkrachten en ouders daar grote zorgen over hebben. Opnieuw is de weinige voorbereidingstijd een van de zorgen. Sommige scholen hebben zelfs al laten weten volgende week überhaupt niet open te gaan. Ik sluit me aan bij de vragen die door D66 al zijn gesteld. Hoe zorgen we er nu voor dat de scholen veilig open kunnen volgende week?

De lockdownmaatregelen hebben inderdaad grote gevolgen voor ons geestelijke en fysieke welzijn. Het bestrijden van corona is een zwaarwegend belang, maar het is niet het enige belang. Mijn collega Ouwehand heeft bij het invoeren van de avondklok gehamerd op een brede maatschappelijke afweging: laat niet alleen het OMT adviseren over de medische aspecten, maar betrek ook de gedragsexperts, de psychologen en anderen bij de sociale gevolgen van zo'n besluit. Het is dan ook heel fijn om in de brief aan de Kamer deze week te lezen dat het kabinet voortaan die brede maatschappelijke toets ook zal uitvoeren. Nu vernam ik dat het kabinet overweegt om de avondklok te verlengen. Kan er dan op worden gerekend dat die brede maatschappelijke toets nog wel, bijvoorbeeld dit weekend, wordt gedaan, alvorens we volgende week besluiten over de verlenging van de avondklok? Ik ben benieuwd naar de reactie van het kabinet.

Dan door naar die verontrustende coronamutaties. De Zuid-Afrikaanse en Braziliaanse varianten hebben inmiddels ook Nederland bereikt via reizigers. Waar blijft de waterdichte strategie om de Zuid-Afrikaanse en Braziliaanse mutaties, en mogelijk nog andere mutaties, te elimineren en nieuwe import ervan te voorkomen? Het vliegverbod dat we hier hebben, is met overstappen makkelijk te omzeilen en de verplichte quarantaine is er nog steeds niet. En dan is er ook nog een keer de situatie in Portugal, waarvoor in Nederland geen vliegverbod geldt, maar waar het iedere dag heftiger wordt en waar nauwe connecties met Brazilië bestaan. Duitsland gooide de grenzen met Portugal al dicht. Komt er wat dit kabinet betreft ook een vliegverbod met Portugal? Hoe staat dat er dan voor? Mensen begrijpen namelijk echt niet dat het kabinet op dit punt niet steviger ingrijpt. Ons buurland België heeft vorige week wel een volledig inreisverbod voor niet-noodzakelijke reizen afgekondigd. Overweegt het kabinet ook een inreisverbod zoals in België? Is er contact geweest met onze Belgische collega's? Hoe doen we dat überhaupt? We hebben nauwe contacten met België. Hoe doen zij het? Kunnen we niet kijken of dat ook iets voor ons is?

Dan de nieuwe routekaart, de exitstrategie. Die biedt wat de Partij voor de Dieren betreft te weinig perspectief op echt lange termijn. We komen niet alleen uit de crisis met lockdowns, vaccineren en betere medische behandelingen. Deze week zagen we artsen opnieuw in verschillende kranten waarschuwen voor het gevaar van overgewicht en

diabetes bij een corona-infectie. Deze vermijdbare onderliggende aandoeningen verkleinen de overlevingskans van patiënten op de ic aanzienlijk. Vorige week stemde de Kamer voor onze motie om de staatssecretaris van Volksgezondheid alle ruimte te geven om effectief preventiebeleid te ontwikkelen en om de basisgezondheid in Nederland te verbeteren. Dat is een echte doorbraak, want een meerderheid in deze Kamer wil echt vooruit op preventie.

Marcia Luyten schreef gisteren in de Volkskrant: nog nooit waren de maatschappelijke kosten van overgewicht zo hoog. De gevolgen van wat we eten dwingt tot voedselpolitiek. Het beschermen en bevorderen van onze basisgezondheid moet net zo goed onderdeel zijn van die routekaart uit de crisis. Ik ben benieuwd of het kabinet dit nog zal toevoegen. Dat hopen wij uiteraard. Een bredere bescherming van de volksgezondheid betekent ook dat we moeten stoppen met het beschermen van landbouwbelangen die de volksgezondheid bedreigen. Ik geef hier meteen een concreet voorbeeld van. Coronapatiënten op de ic kunnen te maken krijgen met gevaarlijke resistente schimmels. De minister voor Medische Zorg heeft hier, na enig aandringen van onze kant, een brief over gestuurd, waarvoor dank. Minister Van Ark deelt onze zorgen. Wat ons betreft is dat ook niet meer dan logisch, gezien het feit dat 80% van de patiënten die met een resistente variant van deze schimmel te maken krijgen, overlijdt. Maar uit de brief blijkt niet wat het plan van het kabinet gaat zijn om daar wat aan te doen. Hoe halen we dat landbouwgif, dat zorgt voor de resistentie, dan van de markt? Ik hoop dat, ondanks dat minister Van Ark er niet is, wij toch verder kunnen op dit onderwerp. Ik ben benieuwd hoe het kabinet dat gaat doen. Wat ons betreft moet dat gif zo snel mogelijk van de markt.

Dank u wel.

De voorzitter:

Dank u wel, mevrouw Van Esch. Dan geef ik nu het woord aan de heer Van der Staaij namens de SGP.

De heer Van der Staaij (SGP):

Dank u wel, voorzitter. Er wordt wat druk van de ketel gehaald door basisscholen weer voorzichtig open te laten gaan. De SGP is ook blij met de mogelijkheid voor winkeliers om afhalen van bestellingen mogelijk te maken. Dan komt er ook weer een beetje lucht voor winkeliers. De motie van mijn collega Stoffer die daartoe oproep, werd dinsdagmiddag aangenomen en 's avonds al uitgevoerd, dus hij was in ieder geval zeer tevreden.

Voorzitter. Het blijkt nog steeds dat de nood op allerlei terreinen groot is en dat ook de druk op de zorg hoog blijft. Er wordt een nieuwe golf besmettingen verwacht, zo hoorden we vanmorgen ook weer bij de technische briefing. Er wordt weer een stijging van het aantal ziekenhuisopnames verwacht. Mijn vraag is ook: hoe bereidt het kabinet de zorg hierop voor? Eerder heb ik een motie ingediend met de VVD om te vragen naar opschaling van ziekenhuiszorg en de zorg voor coronapatiënten buiten die ziekenhuizen. Wat is er nu precies gebeurd om dat voor elkaar te krijgen? We hoorden dat veel vrijwilligers die zich aanboden om tijdelijk in de ziekenhuiszorg aan de slag te gaan ongeschikt werden bevonden. Maar ik las gisteren nog dat een militair en een tropenarts zeiden: als de besten niet

beschikbaar zijn, zijn de beschikbare de besten. Zou je vanuit dat perspectief toch niet kunnen kijken of je, als we het over een aantal maanden of weken aan zien komen, de tijd nu niet beter kan benutten om nog meer opschaling voor elkaar te krijgen, ook om de reguliere zorg ruimte te kunnen bieden?

Voorzitter. Het perspectief blijft onzeker. Dat is niet voor niets natuurlijk, doordat we nu over de zorgen over varianten spreken, waar we een halfjaar geleden nog niet van wisten. Maar als het virus nu steeds met varianten komt, zou de bestrijding van het virus dan niet ook meer varianten moeten kennen? De huidige benadering blijft vooral om contacten te beperken als besmettingen toenemen. Dat is zeer begrijpelijk, maar het is simpelweg niet eindeloos vol te houden. Want we weten dat ook de zorgen en de negatieve bijwerkingen van die maatregelen zich juist na langere tijd steeds sterker laten voelen. Moet het scenario "hoe te leven met langdurige aanwezigheid van het virus" niet ook eerlijk onder ogen worden gezien, als bijvoorbeeld vaccinaties niet zouden werken tegen bepaalde varianten? En is het niet verstandig om over de dilemma's die daarbij naar voren komen serieus advies in te winnen van een bredere groep dan alleen virologen? Ik hoor graag de reactie van het kabinet daarop. Het gaat toch een beetje om dat lange-termijnverhaal, als het zou zijn dat het verhaal van "even de kiezen op elkaar; we zijn er bijna" uiteindelijk lastig vol te houden blijkt.

Voorzitter. Nog één opmerking wil ik daaraan toevoegen over de besluitvorming van de afgelopen tijd. Ik begrijp alle dilemma's, en dat het kabinet zich graag wil baseren op wetenschappelijk advies. Maar met collega Segers had ik ook wel het idee dat de duidelijke scheiding van de virologische duiding door het OMT en de politieke wegging door het kabinet wel wat door elkaar beginnen te lopen. Het lijkt er dan op dat er wordt gevraagd "OMT, vinden jullie ook niet dat scholen weer verantwoord open zouden kunnen?" en "OMT, zou het toch niet een goed idee zijn om de avondklok nog even vol te houden?" Het wordt anders geformuleerd, maar het gevoel bekruipt me dat het kabinet uiteindelijk graag wil kunnen zeggen "we volgen het OMT-advies", maar dat het al wel op een bepaalde manier voorgekookt is. Die Catshuissessies hebben daar natuurlijk ook een rol in. We hebben de indruk dat die wekelijkse zondagse Catshuissessies niet alleen afbreuk doen aan de wekelijkse rustdag, maar ook aan de scheiding tussen politiek en wetenschap.

Voorzitter. Dan de vaccinaties. Ik wil toch even ingaan op het actuele punt dat de heer Wilders ook benoemde. Ik schrok ook even op van het bericht: vragen naar vaccinatiebewijs mag. Dat was dan een hele korte samenvatting van het advies van de Gezondheidsraad. Het geldt ook voor winkels, horeca en andere instellingen. Als je het rapport bekijkt, zitten er heel wat meer nuances in en moet er aan heel wat eisen voldaan zijn, wil dat het geval zijn. Maar het maakt je natuurlijk wel gelijk heel erg ongerust, als dat de uitstraling ervan is. Mijn fractie heeft ook steeds bepleit: geen dwang en drang op dit vlak. Dus ik hoor graag of het kabinet snel met een reactie kan komen op dat advies van de Gezondheidsraad, en misschien ook daarbij de vraag kan betrekken die, zo begreep ik, is gekomen van de Duitse ethiekraad, over voorrechten in het kader van vaccinaties. Graag hoor ik daar een reactie van het kabinet op.

Voorzitter. Als het gaat om de vaccinatiestrategie, heb ik een vraag over de zorgen die bij wijkverpleegkundigen leven. Doordat zij veel later aan de beurt zouden zijn dan eerder het geval was, zouden zij een groter risico lopen om kwetsbare ouderen te besmetten. Is daar oog voor? Wanneer komt hierover duidelijkheid?

Voorzitter, tot slot noem ik het mentale welbevinden. Bij jongeren, maar ook bij ouderen, spelen eenzaamheid, stress en depressies. We hebben het daar vaker over gehad. Vandaag is het ook weer door collega's aan de orde gesteld. Ik heb daar twee vragen over. Er is door staatssecretaris Blokhuis bijna 60 miljoen vrijgemaakt voor lokale initiatieven. Kunnen ook landelijke acties worden ondersteund, bijvoorbeeld via het bestaande platform #nietalleen?

Voorzitter, dan mijn laatste vraag. Ik begrijp dat er nu af en toe gesneden gaat worden in de budgetten van de geestelijke gezondheidszorg, omdat ze juist even een terugval hadden van het aantal mensen dat zich daar aandient. Het zou toch wel heel ongelukkig zijn als dit tot ontslag van personeel moet leiden. Deze mensen heb je straks weer heel hard nodig. Wil het kabinet daar, in overleg met de zorgverzekeraars, nog eens goed naar kijken?

Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter:

Dank u wel, meneer Van der Staaij. Dan geef ik nu het woord aan de heer Kuzu namens DENK.

De heer Kuzu (DENK):

Voorzitter. De wereldwijde uitbraak van het coronavirus kunnen we niet terugdraaien, maar de impact die het heeft op de samenleving, is wel afhankelijk van het gevoerde beleid. Dat beleid zorgt er jammer genoeg voor dat we een drievoudige crisis hebben. Naast een crisis in de volksgezondheid, hebben we een maatschappelijke crisis en een economische crisis.

Voorzitter. Zolang het kabinet en het OMT zich blindstaren op signaalwaarden, zolang het kabinet de maatschappelijke crisis probeert te sussen met zalvende woorden als "het is lastig", "het is moeilijk" en "nog even volhouden", en zolang het kabinet met de steunmaatregelen hele sectoren vergeet, zoals ondernemers die pas zijn gestart in januari/februari vorig jaar, en hele branches in de kou laat staan, zoals kappers, autorisiescholen, buurtcentra en ga zo maar door, worden de maatschappelijke crisis en de economische crisis alleen maar erger en erger. Als we een reproductiegetal zouden binden aan de geestelijke gesteldheid van mensen, chronisch zieken die hun reguliere zorg mislopen en de keiharde economische schade, dan zou het huidige beleid allang zijn omgegooid.

Voorzitter. Vandaag kwam de Gezondheidsraad met een ingrijpend advies, nadat de minister van Volksgezondheid had gevraagd om het invoeren van een zogenaamd "coronapaspoort". De conclusie is dat werkgevers, zorginstellingen, scholen en horeca een vaccinatiebewijs mogen eisen. Dit is wel verbonden aan strikte voorwaarden. Geen vaccin betekent mogelijkerwijs geen toegang tot het onderwijs — een recht voor iedereen — of geen toegang tot het werk of de zorg. Aangezien ik de minister van

Volksgezondheid nee zie schudden, zou ik hem echt willen vragen om zich te houden aan de uitspraak die de Kamer heeft gedaan middels een motie van Azarkan, waarin wordt uitgesproken tegen elke vorm van vaccinatieplicht te zijn. Een andere motie vraagt om toegang van publieke voorzieningen niet te verbinden aan het hebben van een vaccin. En toch bekruipt mij het gevoel — net zoals de heer Van der Staaij aangaf — dat de minister de vraag heeft gesteld aan de Gezondheidsraad om argumenten te verzamelen om wetgeving in gang te zetten om toch te komen tot zo'n coronapaspoort. Ik zeg dus nogmaals tegen de minister: respecteer de uitspraak van de Kamer.

Voorzitter. Ik ga even terug naar de persconferentie van afgelopen dinsdag. De premier zei dat de effecten van de avondklok nog niet zichtbaar of bekend zijn. We sluiten Nederland dus gewoon op in de avond, terwijl we niet weten waarom we dat doen. Vlak voordat die avondklok werd ingevoerd, werd door de Kamer gevraagd wat het effect daarvan zou zijn. Het antwoord was: een daling van 8% tot 12%. Waar blijft die daling van 8% tot 12%? Stop daarom met die onzinnige avondklok.

Voorzitter. DENK is het ermee eens dat het basisonderwijs open kan gaan, maar dit moet dan wel op een veilige manier gebeuren. Er zijn grote zorgen bij ouders en leraren over of dit überhaupt wel kan. Er zijn scholen in het land die inmiddels aankondigen dat de deuren toch dicht blijven. De zorgen van de ouders, leraren en de scholen zijn ook meer dan terecht.

Voorzitter. Ik heb de proef op de som genomen. Ik heb eens gezocht op de website van het RIVM of er iets van een draaiboek of protocol bestaat over het veilig voortzetten van onderwijs. Het enige wat ik vond, was een algemene hygiënerichtlijn voor scholen, uit 2016. Daarin staat bijvoorbeeld dat je een microvezeldoekje moet gebruiken en je handen moet wassen. In bijvoorbeeld de Verenigde Staten zijn door de Centers for Disease Control and Prevention echter hele richtlijnen opgesteld voor basisscholen. Dat is een prachtig stuk met hapklare aanbevelingen, bijvoorbeeld over hoe lokalen moeten worden ingericht, hoe tafels het beste kunnen worden neerzet, wanneer een klas geïsoleerd moet worden, welke testen je wel of niet moet gebruiken en wanneer je moet testen. Dat is gewoon een kraakheldere, hapklare instructie die elke school zo kan overnemen. Wij hoeven het wiel niet opnieuw uit te vinden. Ik zou de minister echt willen vragen om hier snel werk van te maken, om zo de zorgen bij scholen, ouders en leraren weg te nemen.

Voorzitter. Er is één zaak waarvoor dit kabinet zich echt moet schamen. Dat is het vaccinatiebeleid. Het is een feit dat we onder aan het lijstje van Europa staan. Maar er is goed nieuws: we zijn niet meer een-na-laatste, vlak voor Bulgarije. We hebben Letland ingehaald. We hebben zelfs moeite om het aantal prikjes te tellen. Hoe moeilijk kan dat zijn, vraag ik aan de minister. Wij storen ons er ook aan dat de minister de schuld van het trage vaccinatiebeleid steeds aan anderen geeft. Tijdens de persconferentie vermeldde de minister dat de vertraging komt door de levering. Ik vraag me af: hoe kan dat, als de inkoop en de levering van vaccins centraal wordt geregeld door de Europese Unie? Hoe kan het dan dat landen als Roemenië, Polen en Litouwen al bijna 4% van hun bevolking hebben gevaccineerd?

Voorzitter, afrondend. Wij roepen de regering op om nu te komen met een exitstrategie, om onze bevolking meer perspectief te geven. Er is namelijk zo veel mogelijk. Het kan echt anders en het moet ook anders. Laten we Nederland een beetje lucht geven. Laten we Nederland eerlijker en rechtvaardiger maken.

Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter:

Dank u wel, meneer Kuzu. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Sazias namens 50PLUS.

Mevrouw **Sazias** (50PLUS):

Voorzitter. De vaccinatiestrategie is voor iedereen zo onduidelijk. Er is geen touw aan vast te knopen. De strategie wappert alle kanten op. Ik reken het de minister natuurlijk niet aan dat er leveringsproblemen zijn. Maar kan de wijkverpleging nu wel of niet worden ingeënt? Er zijn echtparen waarvan de ene helft wordt ingeënt en de andere helft niet. Waarom kunnen een man van 85 en diens vrouw van 79 niet gelijktijdig worden ingeënt? Er waren verzorgingsinstellingen die niet in één keer werden gevaccineerd, maar in verschillende ronden. Dat is nu gelukkig gerepareerd. Mensen begrijpen het niet, en wij ook niet. Er staan bij de Brabanthallen in Alkmaar mensen voor vaccinaties in de rij en in de kou. Ga je niet dood aan corona, dan wel aan een longontsteking.

Voorzitter. Ouderen moeten vaak ver reizen voor een prik. Ouderen willen dan graag op tijd zijn en zijn dan ook vaak te vroeg. Wij willen vragen of er georganiseerd kan worden dat er bij de vaccinatielocaties tenten met heaters komen. Volgende week gaat het namelijk vriezen. We kunnen die ouderen dan niet urenlang in de rij laten staan.

Er lijkt gebrekkige regie te zijn op de vaccinatiestrategie. Wie stuurt de GGD's nu eigenlijk aan? Ook dat is niet duidelijk. Het is wel duidelijk dat de minister gewoon heel veel, en ons inziens te veel, op z'n bord heeft. Er moet iets gebeuren, want we kunnen zo niet blijven aanmodderen. Wat 50PLUS betreft komt er een operationeel team dat de vaccinatiestrategie landelijk, centraal coördineert. Zet daar iemand op die niet politiek is, bijvoorbeeld Herman van der Weide, voormalig hoofdinspecteur bij de Inspectie voor de Gezondheidszorg, die de vaccinatiestrategie voor de Mexicaanse griep prima heeft geleid. Zet vervolgens Defensie in voor de logistiek, want daar zijn ze goed in. Mijn volgende vraag is niet gericht aan de minister, maar aan de minister-president. Zou hij de minister willen overtuigen om gewoon hulp te accepteren?

Het kabinet wil nu scholen openen. Ook 50PLUS ziet dat graag gebeuren, maar wij zien net als anderen ook de risico's in. Het lijkt nu of het aantal besmettingen daalt, maar dat is maar heel relatief. Veel minder mensen laten zich namelijk testen. Dat is ook te begrijpen, als je niet wil dat je persoonlijke gegevens aan criminelen verkocht kunnen worden. Daar is vertrouwen te herstellen.

Ik sla even een stukje over, voorzitter. Ik zie de tijd lopen.

Als de basisscholen weer opengaan, dan is er een groter risico. Welk risico wil dit kabinet nemen? Hoeveel extra

doden nemen ze op de koop toe? Ook de leerkrachten vragen zich af of het wel verstandig is. Een aantal scholen weigeren zelfs om open te gaan. Wij voelen ook mee met de problemen van kinderen en van ouders, maar was het nou niet verstandiger geweest om te wachten tot na de voorjaarsvakantie? Als je nu maatregelen afschaalt, wordt het alleen maar moeilijker om ze straks weer in te stellen als het nodig is. Dan krijg je een jojo-effect, en dat is niet goed voor het draagvlak.

Als de scholen weer opengaan, dan moet er ook meer getest worden. Vooral sneltesten zijn dan belangrijk. Daar is ook het nodige mee aan de hand, met dank aan Follow the Money. In november heeft het departement miljoenen testen ingekocht, overigens zonder aanbesteding terwijl dat eigenlijk had gemoeten, onder andere die van Abbott, Roche en Becton Dickinson. De Abbott-test heeft een sensitiviteit van 72,6%, terwijl het vereiste percentage 80% is. Daarna is de deur dichtgegaan voor nieuwe fabrikanten, terwijl de ontwikkeling niet stil heeft gestaan en er inmiddels veel betere testen zijn ontwikkeld. Het RIVM wijst naar het ministerie en het ministerie wijst naar het RIVM. Wie is er nu eigenlijk verantwoordelijk voor de inkoop van deze testen? De ademtest wordt nu al gebruikt. Waarom wordt die nog niet grootschalig ingezet? Hoe gaat het met de inkoop van sneltesten? Worden inmiddels de betere, sensitievere testen ingezet? Want ook testen en sneltesten is een weg naar buiten.

Tot slot kunnen we weer pregnant aandacht vragen aan mensen om met klachten naar de dokter te gaan. 4.000 minder diagnoses zijn er gesteld voor kanker. Dat betekent sterfte voor degene bij wie die diagnose te laat wordt gesteld. Wilt u dat weer nadrukkelijk meenemen in de communicatie?

Voorzitter, dank u wel.

De voorzitter:

Dank u wel, mevrouw Sazias. Dan geef ik nu het woord aan de heer Van Haga namens Forum voor Democratie.

□

De heer Van Haga (FvD):

Voorzitter. Nederland kent een van de hardste lockdowns ter wereld, maar scoort ongelofelijk slecht. Vorige week kwam het Lowy Institute met zijn Covid Performance Index. Op basis van zes indicatoren staat Nederland op plek 75, tussen Turkije en Rusland. Deze index houdt nog niet eens rekening met de Nederlandse vaccinatieketen. Nederland bungelt daarin helemaal omlaag tussen Saudi-Arabië en Brazilië. Het vaccineren gaat tergend langzaam en er wordt niet geluisterd naar slimme ideeën. Als de meerderheid van de patiënten op de ic bestaat uit mannen boven de 60 jaar met overgewicht, waarom vaccineren we dan niet zo snel mogelijk deze specifieke groep? Dit zou de druk op de ic's verminderen met 6% volgens Peter van der Voort, hoofd intensive care van het UMC Groningen.

Het coronabeleid wordt gekenmerkt door angst, geblunder, gezwabber en het volstrekt negeren van mogelijke oplossingen. Ventilatie, preventiebeleid en medicijnen zoals hydroxychloroquine en ivermectine werken elders wel, maar hier blijkbaar niet. Vier intensivisten stelden onlangs dat de coronamaatregelen niet opwegen tegen de gezond-

heidswinst die ziekenhuizen boeken. De prijs die betaald wordt voor solidariteit met de kwetsbaren in onze samenleving is veel en veel te hoog geworden. De lockdown, waardoor scholen, winkels, de horeca en feitelijk ons hele leven zijn gesloten, is aantoonbaar ineffectief en disproportioneel, en de schade is enorm.

Forum voor Democratie pleit daarom al maanden voor proportionaliteit, voor het opschalen van de ic-capaciteit, het specifiek beschermen van kwetsbaren en het vrijlaten van de rest van de samenleving. Scholen open, winkels open, horeca open. Terug naar ons normale leven, zonder lockdown en zonder die absurde avondklok. Wanneer gaat het kabinet het FvD-scenario overwegen? Hoe groot moet de nevenschade zijn voordat het kabinet inziet dat het allemaal zo schadelijk is? In maart 2020 leek corona nog een gevaarlijk virus, maar inmiddels is het een existentiële crisis waarbij een gulzige overheid op machiavelliaanse wijze onze vrijheden inperkt en onze samenleving ruïneert, met een ongekozen OMT waarin virologen de dienst uitmaken.

Het mkb wordt vernietigd door de coronamaatregelen. De steunpakketten zijn weliswaar behoorlijk, maar dekken bij lange na niet de schade die geleden wordt. Veel getroffen ondernemers krijgen namelijk helemaal geen steun, doordat ze een verkeerde SBI-code hebben, net gestart zijn, een verkeerde referentieperiode hebben of zo succesvol zijn dat ze meer dan 250 medewerkers hebben. Een boete op succes. Veel ondernemers zullen dit kabinet niet overleven. Ik voorspel een faillissementsgolf in mei, als het vakantiegeld betaald moet worden. De avondklok en de lockdown blijven van kracht, terwijl we weten dat het niet werkt. De doodsklap voor het mkb en een mentale hel voor ons allemaal. Vier uur tussen bestellen en ophalen om funshoppen tegen te gaan. Hoever gaat deze ambtelijke betutteling en kan de minister aangeven wat dit voor winst op de R-waarde gaat opleveren? De schade voor ondernemers is ondragelijk en op 17 maart zullen we zien wat de ondernemers in Nederland vinden van dit kabinet.

Maar er is nog een andere groep die ongelofelijk hard wordt getroffen door de coronamaatregelen en dat zijn de jongeren. De psychische nood van veel jongeren is groot, en door het sluiten van de scholen lopen ontzettend veel scholieren een enorme leerachterstand op. Middelbare scholieren blijven voorlopig dicht en scholieren krijgen wellicht een diploma, maar hebben twee cruciale schooljaren in hun puberteit gemist. Online onderwijs is de inferieure norm geworden, sociale contacten zijn verboden vruchten en door de avondklok en het bezoekverbod zijn jongeren veroordeeld tot eenzaamheid. Studenten lopen niet alleen studieoverdraging op, maar zijn ook niet meer in staat om zich sociaal te ontwikkelen in een cruciale fase van hun leven. Het aantal zelfmoorden onder jongeren loopt op en het aantal meldingen van kindermishandeling ook. Een rapport van de Universiteit Leiden beschrijft dat 40.000 kinderen werden mishandeld tijdens de eerste lockdown. 40.000. En ook het aantal jongeren met eetstoornissen is met een derde toegenomen, aldus Annemarie van Belleghem, kinderarts in het Amsterdam UMC. Voor corona hoeven de scholen niet dicht. Kinderen merken niets van corona en de kans om te overlijden aan corona is vrijwel gelijk aan nul. Waarom kiest het kabinet er dan toch voor om jongeren het kind van de rekening te laten zijn en in een diepe depressie te storten? De signalen uit het veld van kinderartsen, psychologen, onderwijzers en docenten zijn extreem alarmerend. Wat doet het kabinet met deze signalen? Hoe rechtvaardig je

4 februari 2021

bovendien een regime van intensief testen en collectieve quarantaine bij kinderen? Is het redelijk om onevenredige solidariteit te eisen van jongeren om een zeer kleine groep ouderen te beschermen?

Voorzitter. De geschiedenis zal oordelen of het het waard was om onze kinderen zo te beschadigen uit angst voor een virus met een IFR van 0,23%. Voor mensen onder de 70 is de IFR zelfs maar 0,05%. Angst is een heel slechte raadgever, dus laten we de proportionaliteit weer terugbrengen in deze crisis.

Dank u wel.

De voorzitter:

Dank u wel, meneer Van Haga. Dan geef ik nu het woord aan de heer Krol.

De heer Krol (Krol):

Mevrouw de voorzitter. Bescherm de meest kwetsbaren en laat de economie zo veel mogelijk weer draaien. Laat dat de richtlijn zijn die het beleid bepaalt. Laat de horeca die coronaproof kan werken opengaan en laat het mkb opengaan als het coronaproof werkt. We hebben al zo veel van onze samenleving gevraagd, en dit weekeinde werden we verrast door een maatregel die onze grondwettelijke vrijheid verder aantast: het gedwongen opnemen van mensen omdat ze vermoedelijk met corona besmet zijn en niet mee willen werken. Het mocht al, maar nu zijn daarvoor in Groningen vijf bedden gereserveerd, met bewaking. Het kabinet zit nu wel erg gedetailleerd aan de knoppen te draaien. Daarmee is opnieuw in mijn ogen een disproportionele maatregel, net zoals de avondklok, ingezet. Het leed en de schade die hiermee worden veroorzaakt zijn onevenredig.

Als we kijken naar de maatregel die wél effect hebben, zijn we hier in Nederland na een jaar corona nog steeds de schaarste aan het verdelen. In het begin van de crisis was het de schaarste aan persoonlijke beschermingsmiddelen, daarvoor was de bescherming voor verzorgenden in verzorgingshuizen en de thuiszorg niet beschikbaar, en nu zijn we weer de schaarste aan het verdelen bij het vaccineren. Nogmaals, hoe zit het met vitamine D, de aloude beproefde methode om weerstand op te bouwen? Graag de stand van zaken. Wat zijn de resultaten van de corona-app? Vallen die mee of juist tegen? Kan de minister daar gedetailleerd op ingaan?

Mevrouw de voorzitter. Dan het verkiezingsreces van de Tweede Kamer dat volgende week ingaat en doorloopt tot 22 maart. Het parlement kan zich in mijn ogen nu niet permitteren om zo lang met reces te gaan. Hoewel campagne voeren een belangrijk onderdeel is van onze levendige, democratische traditie, is het op dit moment niet uit te leggen waarom we het parlementaire werk zo lang onderbreken. Ik stel voor het verkiezingsreces te schrappen, dan wel in de periode van 12 februari tot en met 22 maart op dinsdagen en/of op woensdagen gewoon te vergaderen.

Dank u wel, mevrouw de voorzitter.

De voorzitter:

Dank u wel, meneer Krol. Dan geef ik tot slot het woord aan mevrouw Van Kooten-Arissen.

Mevrouw Van Kooten-Arissen (vKA):

Voorzitter, dank u wel. We varen in de dikke mist aan de vooravond van de derde golf. Alles mislukt in deze coronacrisis. Ik heb weinig spreektijd en wil mijn spreektijd er eigenlijk ook niet aan verspillen om het allemaal op te noemen. Iedereen ziet het.

Voorzitter. Dan mijn aangenomen motie over de FFP2-maskers voor de zorg. De minister schrijft in haar brief: "Als de zorgmedewerker verzoekt om een FFP2-masker, dan zijn daar geen belemmeringen voor en moet het masker verstrekt worden." Het zou de zorgmedewerker zijn die dit bepaalt. Echter verschuilt de werkgever zich in de praktijk steeds achter de richtlijn van het RIVM. Beroepsorganisaties laten weten dat zorgprofessionals zich op geen enkele manier gesteund voelen als de woorden van de minister in de praktijk niet waargemaakt kunnen worden. Dus ik vraag nogmaals: hoe gaat het kabinet de zorgmedewerkers beter beschermen? Wanneer wordt deze achterhaalde richtlijn eindelijk aangepast?

Voorzitter. Dan AstraZeneca. Ik krijg vragen van bezorgde 55-plussers. Zwitserland weigert het vaccin goed te keuren omdat data ontbreekt over de effectiviteit van het vaccin voor 55-plussers. Zij wachten de uitkomsten van aanvullend onderzoek af. Ik vraag het kabinet wat zijn afweging is.

Voorzitter. Dan de corona-app, die verschrikkelijk veel geld heeft gekost. Hoe vaak wordt de app nog gebruikt? Hoe vaak geeft de app een juiste weergave van de situatie? En spoort het besmettingen op? Is die app aangepast naar aanleiding van de mutaties die veel besmettelijker zijn? Want vijftien minuten in de nabijheid van een coronapatiënt die besmet is met de nieuwe variant, is toch een heel ander verhaal, lijkt me. Voorzitter. Ik wil tot slot nog wel één ding zeggen over de uitspraak van Theodore Roosevelt die het CDA aanhaalde. "De eer komt toe aan een man die daadwerkelijk in de arena staat, zijn gezicht besmeurd met stof, zweet en bloed." Dat gaat over kwetsbaarheid, iedere keer weer opstaan, het gaat over moed, het gaat over toewijding en het gaat over de zorgmedewerkers. Zij die tegen de verdrukking in moedig zijn, volhouden, grootse dingen doen, soms met gevaar voor eigen gezondheid. Het gaat niet over de minister.

Voorzitter, dank u wel.

De voorzitter:

Dank u wel, mevrouw Van Kooten-Arissen. Daarmee zij we aan het einde gekomen van de eerste termijn van de zijde van de Kamer.

De beraadslaging wordt geschorst.

De vergadering wordt van 12.44 uur tot 13.40 uur geschorst.